

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVICA

ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS NEMZETKÖZI
TANULMÁNYOK KAR
CIVILISZTIKAI TANSZÉK

OPUSCULA CIVILIA

Papp Tekla:

Az öröklési szerződés dinamikája

2026/2.

Az öröklési szerződés dinamikája²

Az alimentációs (létfenntartási) kötelek funkciója napjainkban felértékelődik, különösen a demográfiai változások függvényében:³ az európaiak hosszabb ideig és egészségesebben élnek, viszont a gondozási szolgáltatások iránti igényük is egyre erőteljesebben jelentkezik;⁴ így az idősor magával hozza a betegségek, fogyatékoságok, a fizikai gyengeség és a pszichés problémák kialakulását is, szükségessé téve az alimentációs szolgáltatásokat.⁵

Ennek fényében aktuálissá és indokoltá vált a személyközpontú, önálló és méltóságteljes életvitelt is lehetővé tevő, tartós ápolás-gondozást nyújtó alimentációs kötelek vizsgálata: mire irányulnak és milyen szerepet töltenek be jelenlegi társadalmunkban az e tárgyú magánjogi szerződések.

Jelen tanulmányban a klasszifikálást elvégző rész után az öröklési szerződés jellemzőit és dinamikáját (az öröklési szerződés megkötését, érvényességét, hatályosságát, módosítását, teljesítését, megszűnését, megszüntetését) elemzem.

1. Alimentációs szerződési variánsok⁶

A létfenntartást és a megélhetést szolgáló ellátási, tartási kötelezettségek alapulhatnak törvényi előíráson és jogügyleti jogalapúak is lehetnek.⁷ Az előbbieket közé tartoznak magánjogi szempontból a Polgári Törvénykönyv szerinti házastársi tartás,⁸ az élettársi tartás⁹ és a rokонтartás¹⁰ (gyermek tartása,¹¹ szülő tartása,¹² testvértartás,¹³ mostohagyermek tartása¹⁴), a közjog oldaláról pedig a szociális és nyugellátások.¹⁵

¹ MTA doktora, egyetemi tanár, NKE ÁNTK Civilisztikai Tanszék

² „A TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.”

³ A bevezető gondolatok PAPP Tekla (2023): Variációk alimentációs kötelekre, *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás* 11(1) 118-119. alapján készült.

⁴ Lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Az európai gondozási stratégiáról. Brüsszel, 2022. 9. 7. COM/2022/440 final CELEX-szám: 52022DC0440 1. Bevezetés: „a tartós ápolásra-gondozásra szoruló 65 év felettiek közel felének sem teljesül az önmaguk ellátásához vagy a háztartási tevékenységek elvégzéséhez való segítségnyújtás iránti igénye. Sok esetben a gondozási szolgáltatások nem állnak rendelkezésre ott és akkor, ahol és amikor az embereknek szükségük van rájuk, akik emellett hosszú várólistákkal és bonyolult eljárásokkal is szembesülnek.”

⁵ Lásd: Bizottság közleménye az európai gondozási stratégiáról 2. A gondozási szolgáltatások fejlesztése: „Színvonalas tartós ápolással-gondozással támogatható a gondozottak jólléte, méltósága és alapvető jogai, többek között az elszigetelődés, a magány, valamint az ebből eredő testi és lelki hatások megelőzése és enyhítése révén.”

⁶ Erről részletesen lásd: PAPP i.m. 2-16.

⁷ 4/2008. Polgári jogegységi határozat a tartási, életjáradéki, valamint az öröklési szerződéssel kapcsolatos perekről V. 1.

⁸ 2013. évi V. törvény (a továbbiakban Ptk.) 4:29. §

⁹ Ptk. 4:86. §

¹⁰ Ptk. 4:194. §

¹¹ Ptk. 4:213-222. §§

¹² Ptk. 4:196. § (2)

¹³ Ptk. 4:197. §

¹⁴ Ptk. 4:198. §

¹⁵ 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról: idősorúak járadéka, ápolási díj, települési támogatás, foglalkoztatást helyettesítő támogatás etc.; BH 2013. 83.: A tartási szerződés és a Szoc.tv.

A jogügyleti jogalapú alimentációs kötelezettségek fakadhatnak szervezeti jogügyletből és kötelmi jogügyletből; az előbbibe tartozóan a szociális szövetkezet¹⁶ és bizonyos esetben a nyugdíjas szövetkezet,¹⁷ valamint az alapítvány,¹⁸ az egyesület¹⁹ és a nonprofit gazdasági társaságok²⁰ is betölthet alimentációs részszerpet, míg az utóbbi kategóriában bizonyos kontraktusokhoz köthető egzisztenciát fenntartó/segitő rendeltetés.

Meglátásom szerint jelenleg a létfenntartást szolgáló szerződések többféleképpen is megszerezhetők.

A) Közvetlen és közvetett típusba sorolhatók:

- az előbbi esetén az alimentációs szolgáltatás nyújtása a szerződő felek között realizálódik,

- míg az utóbbinál egy „eltartó” finanszírozza harmadik személy (kvázi közreműködő) létfenntartási szolgáltatásnyújtását az eltartottnak, vagy a jogügylet harmadik személy (eltartott) javára szóló szerződésként realizálódik.²¹ Az első kategóriába tartozik például élők közötti jogügyletként a tartási szerződés, a gondozási szerződés, az életjáradéki szerződés, a gazdaságátadási szerződések egy része és bizonyos fajtájú biztosítási szerződések, valamint szervezeti jogügyletként a speciális célú alapítvány, míg a második fajtába vonhatók például a speciális tárgyú megbízási és egészségügyi kezelési szerződések, a biztosítási egyes változatai, a szervezeti jogügyletek közül pedig a nyugdíjas szövetkezet. Élők közötti jogügyletként az ajándékozási szerződés mindkét rendeltetésű lehet, halál esetére szóló jogügyletként az öröklési szerződés pedig közvetlen típusú, ha az örökhagyó magának nyújtandó tartás, életjáradék vagy gondozás fejében örökösevé nevezi a vele szerződő felet, és közvetett típusú, ha az alimentációs szolgáltatások a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandók.²²

B) A felsorolt kontraktusok szűk és tág értelemben vett alimentációs szerződésekre is bonthatók:

- a szűk értelemben vett alimentációs megállapodásoknak (tartási, életjáradéki és öröklési szerződések) a Ptk. létfenntartást biztosító szerepet szán,²³ vagy a joggyakorlat alakította ki így (gondozási szerződés),

- míg a többi szerződésnek (tág értelemben vettek) más az alapvető funkciójuk: ezt ezek egy részénél (biztosítási, megbízási, bizalmi vagyionkezelési szerződések) a Ptk. deklarálja,²⁴ másik részükénél (gazdaságátadási szerződés, egészségügyi kezelési szerződés) egyéb törvények,²⁵ vagy a joggyakorlat alakította ki (életjáradéki biztosításnak tűnő konstrukció). Jójárt Eszter meglátása szerint az általam szűk értelemben vett alimentációs szerződések az öngondoskodás sajátos formái és a szűkebb család létalapjának garanciájaként is funkcionálnak.²⁶

hatálya alá tartozó ellátási tevékenység elhatárolása; A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások kapcsán lásd: BDT 2024. 4838.; 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról

¹⁶ 2006. évi X. törvény a szövetkezetekről (továbbiakban: Szöv.i tv.) 14. § (1); alapszabály alapján.

¹⁷ Szöv.i tv. 25. §, 32. § (1); alapszabály alapján

¹⁸ Ptk. 3: 386. § (2)

¹⁹ Ptk. 3:63. § (1)

²⁰ 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv.) 9/F

²¹ Amennyiben az eltartott anyagi helyzete engedi, hogy maga állja a létfenntartási szolgáltatások költségeit, akkor ez a megkülönböztetés nem releváns.

²² Ptk. 7: 48. § (1)

²³ Ptk. 6:491. § (1); ellátás és gondozás, 6: 497. § (1); járadék, 7:48. § (1); tartás, életjáradék, gondozás

²⁴ Ptk. 6:439. §: kockázati fedezet nyújtása a biztosítási szerződésnél; 6:477. §: feltétel bekövetkeztéhez kötött pénzfizetés életbiztosításnál; Ptk. 6:487. §: egészségügyi szolgáltatások fedezetének nyújtása egészségbiztosításnál; Ptk. 6:272. §: feladat ellátása

²⁵ 2021. évi CXLI. törvény az ágrárgazdaságok átadásáról; 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről

²⁶ JÓJÁRT Eszter (2007): Javaslat a tartási és életjáradéki szerződés jogi szabályozásának változtatására, *Polgári Jogi Kodifikáció* 9(3) 19.; JÓJÁRT Eszter (2017): Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? II. rész. *Családi Jog* 15(3) 18.

C) Az eddig osztályozott szerződések feloszthatók üzletszerű és nem üzletszerű változatokra is: amennyiben az alimentációs szolgáltatásnyújtására kötelezett jogi személy, akkor általában tömegesen és tartós haszonszerzési célzattal köt ilyen szerződéseket (kivéve, ha karitatív jelleggel végez gondozási és ellátási tevékenységet); elvértve magánszemélyek is végeznek alimentációs tevékenységet üzletszerűen.

Az alimentációs jogviszonyok sokféleségét és csoportosíthatóságukat az alábbi ábrával szemléltetem

Alimentációs jogviszonyok

Törvényi jogalapúak

Közjogi:
1993. évi III. tv. a
szociális igazgatásról
és szociális
ellátásokról
1997. évi LXXX. tv. a
társadalombiztosítási
nyugellátásról

Magánjogi:
Ptk. 4:29. §
Ptk. 4:86. §
Ptk. 4:194. §
Ptk. 4:196-199. §§

Szervezeti:
szociális szövetkezet:
2006. évi X. tv. a szövetkezetekről 14. § (1)
nyugdíjas szövetkezet:
2006. évi X. tv. a szövetkezetekről 25. §
alapítvány:
Ptk. 3:386. § (2)
(egyesület) (nonprofit gt.)
Ptk. 3:63. § (1) Ctv. 9/F. §

Jogügyleti jogalapúak

Kötelmi:

Joggyakorlatban alimentációs célra is használtak

Kifejezetten alimentációs célzatúak (szabályozás alapján)

Élők közötti:
tartási szerződés
Ptk. 6:491. § (1)
életjáradéki
szerződés
Ptk. 6:497. §

**Halál esetére
szóló:**
öröklési szerződés
Ptk. 7:48. § (1)

Törvényileg szabályozottak

Ptk-ban:
életbiztosítási szerződés
Ptk. 6:477. §
balesetbiztosítási szerződés
Ptk. 6:485. §
egészségbiztosítási szerződés
Ptk. 6:487. §
megbízási szerződés
Ptk. 6:272. §
ajándékozási szerződés
Ptk. 6:235. §
bizalmi vagyonkezelési szerződés
Ptk. 6:310. §

Ptk-n kívül:
egészségügyi kezelési szerződés
1997. évi CLV. tv.3. §
gazdaságátadási tartási és
életjáradéki szerződés
2021. évi CXLI. tv. 3. § (2) c) és d)
(gazdaságátadási ajándékozás)
2021. évi CXLI. tv. 3. § (2) b)

**Jogszabályban speciálisan
nem rögzítettek:**
gondozási szerződés
biztosítási jellegű életjáradéki
szerződés

2. Az öröklési szerződés jellemzői

Az öröklési szerződés alapján az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében - vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében - örökösévé nevezi, a másik fél pedig kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.²⁷

Az öröklési szerződés halál esetére szóló jogügylet: az örökhagyó halálához (mint feltétel bekövetkeztéhez)²⁸ kötött végintézkedési fajta.²⁹ Az öröklési szerződésnél a vagyon, vagyonrész, vagy meghatározott vagyontárgy tulajdonjoga az örökhagyó halálával száll át;³⁰ addig a kötelezett várományos³¹ (a tulajdonjogszerzésre az öröklés megnyíltakor kerül sor);³² az öröklési váromány biztosítására szolgál az elidegenítési és terhelési tilalom.³³ A tartási (életjáradéki) szolgáltatást tartalmazó szerződés nem minősül öröklési szerződésnek, ha a szerződési kikötés szerint az eltartó az ellenszolgáltatást a tartásra (életjáradékra) jogosult halálának időpontjában szerzi meg, ugyanis az öröklési szerződésnek lényegi (szükségszerű tartalmi)³⁴ eleme az, hogy az örökhagyó a neki/harmadik személynek nyújtott alimentációs

²⁷ Ptk. 7:48. § (1)

²⁸ 62020CJ0277; „Nem öröklési szerződésről van szó tehát például abban az esetben, ha a felek a jogutódlás időpontjául – de nem feltételül – jelölik meg az örökhagyó halálát. Az ilyen kikötés csak a szerződés teljesítési időpontjának meghatározását jelenti.” Weiss Emília és Vékás Lajos In JÓJÁRT (2017/3): i.m. 14.; BH 2015. 7.; BH 2001. 325.; BH 1981. 407.; BH 1974. 209.

²⁹ Pest Megyei Bíróság 5. Pf. 21 014/1977.: Az öröklési szerződés olyan végintézkedés, amelyben az örökhagyó szerződéses kötelezettséggel jelenti ki végakarátát; Csak az örökhagyó tekintetében végintézkedés: VÉKÁS Lajos (2019): *Öröklési jog*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó. 83.; ANKA Tibor (2014): Az öröklési szerződés. In OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja IV. kötet*. Budapest: Opten Informatikai Kft. 593.; JÓJÁRT Eszter (2021): A tartási és életjáradéki szerződés. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 2210.; *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. GELLÉRT György (szerk.), Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1998. 1999.; Kúria Pfv. 20989/2022/4.; Kúria Pfv. 2002862019/6.; Kúria Pfv. 20091/2015/9.; Kúria Pfv. 21385/201264.; BH 2003. 317.; BH 1991. 149.; Pest Megyei bíróság 5. Pf. 21014/1977.; BH 1978. 164.

³⁰ KÖRÖS András (2013): A tartási és életjáradéki szerződés. In PETRIK Ferenc (főszerk.): *Polgári jog, Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész, Az új Ptk. magyarázata VI/VII*. Budapest: hvgorac. 386.; EÖRSI Gyula – KEMENES Béla – SÁRÁNDI Imre – VILÁGHY Miklós (1991): *Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. Budapest: Tankönyvkiadó. 261.; KOVÁCS Bálint (2008): Az alimentációs szerződések. In NOCHTA Tibor – KOVÁCS Bálint – NEMESSÁNYI Zoltán: *Magyar polgári jog, Kötelmi jog, Különös rész*. Budapest – Pécs: Dialóg Campus Kiadó. 206.; FUGLINSZKY Ádám (2018): A tartási és életjáradéki szerződés. In FUGLINSZKY Ádám- TÓKEY Balázs: *Szerződési jog, Különös rész*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó. 788.; BH 2013. 16.; EBH 2013.P.6.

³¹ KÖRÖS András – OROSZ Árpád (2023): Az öröklési szerződés. In WELLMANN György (főszerk.): *Polgári jog I-IV. – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest: Orac Kiadó Kft. online jogtár; Kúria Pfv. 20830/2015/5.; BH 2015. 188.;

³² JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 14.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2016. 63.; EBH 2013.P.6.: ha a várható hagyatéki vagyonban dolog is fellelhető... akkor az ilyen típusú öröklési szerződés dolog tulajdonjogának az átruházására irányuló szerződésnek tekinthető azzal a sajátossággal, hogy a dolog tulajdonjogának megszerzésére az öröklés megnyíltakor kerül sor.” Kúria Kfv. 37785/2022/6.; Kúria Pfv. 21974/2016/4.; Kúria Pfv. 20956/2015/8.; Kúria Pfv. 20830/2015/5.; Kúria Pfv. 22323/2011/6.; BH 2008. 215.; BH 2004. 258.; BH 2002. 58.

³³ Ptk. 7:50. § [Az örökség biztosítása] (1) A felek eltérő megállapodásának hiányában semmis az örökhagyónak élők között vagy halála esetére az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyat elidegenítő vagy megterhelő rendelkezése. Ez a rendelkezés harmadik jóhiszemű személy visszerhesen szerzett jogát nem érinti. (2) A felek eltérő megállapodásának hiányában az örökhagyóval szerződő fél az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanra az örökhagyó bejegyzési engedélye nélkül jegyeztethet be elidegenítési és terhelési tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba.; ÍH 2016. 104.; Kúria Pfv. 20956/2015/8.; BH 2014. 75.

³⁴ VÉKÁS: i.m. 79.; BH 2004. 363.; BH 2001- 475.

szolgáltatások ellenében örökösevé nevezze ezen szolgáltatások kötelezettjét.³⁵ A végrendelet sem értékelhető öröklési szerződésként amiatt, hogy a halál esetére szóló juttatás indokaként az örökös ápolási, gondozási szolgáltatásait jelöli meg.³⁶

Mivel az örökhagyó és a szerződéses örökös kontraktusa harmadik személyek megszerzésére is kihat, így az öröklési szerződés mintegy dologi hatályú.³⁷ Ha az öröklés öröklési szerződés alapján történik, akkor az ági jelleg megállapítása és az ági öröklés kizárt az öröklési szerződéssel jutatott vagyontárgyak vonatkozásában.³⁸

Az öröklési szerződés tartalmilag lehet tartási, életjáradéki és gondozási szerződés is³⁹ (ez utóbbi nem a tartás részkötelezettségeként, hanem önálló⁴⁰ közvetlen tárgyként jelenik meg a kontraktusfogalomban),⁴¹ így ezek sajátos változata;⁴² vegyes jellegű is lehet az öröklési szerződés: a szerződéses örökös életjáradéki jellegű fizetési kötelezettsége mellett tartás, ápolás és gondozás vállalásával.⁴³

³⁵ JÓJÁRT (2021): i.m. 2210.; BOÓC Ádám (2022): Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban, rövid kitekintéssel a COVID-19 vírusfertőzés lehetséges hatásaira. *Közjegyzők Közlönye*, 26(3) 24.

³⁶ BH 2010. 66.; BH 2004. 505.; BH 2000. 106.; BH 1995. 715.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.: általában a végrendeleti juttatás nincs ellenszolgáltatáshoz kötve

³⁷ TÓKEY BALÁZS (2021): Az öröklési szerződés. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 2402.; VÉKÁS: i.m. 77.; ÍH 2016. 104.; A dologi hatályhoz lásd: JUHÁSZ Ágnes (2019): IV. fejezet A tulajdonjog korlátai. In BARZÓ Tímea – PAPP Tekla (szerk.): *Civilisztika II. Dologi jog – Felelősségtan*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 94., valamint a Ptk. 5:31-32. §§ és a 7:50. § egymáshoz való viszonyát; ANKA: i.m. 601.; JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 15.; BH 2008. 86.

³⁸ BH 2015. 334.; BH 1995. 280.; LB P.törv. II. 20.671/1991.; LB P.törv. II. 20.821/1970.

³⁹ FUGLINSZKY: i.m. 788.

⁴⁰ KAPRINAY ZSÓFIA (2020): *A polgári jogi gyakorlatban leggyakrabban előforduló szerződések. Tartási és életjáradéki szerződés. Polgári jog, kötelmi különös rész*. SZTE Elektronikus Tananyag Archívum, Szeged: SZTE. 15.

⁴¹ JÓJÁRT Eszter (2017): Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? I. rész. *Családi Jog*, 15(2). 29.: a Ptk. 6:491. § (1) és 7:48. § (1) együttes értelmezése

⁴² OROSZ Árpád: A tartási és életjáradéki szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Kluwer online kommentár. 1351., 1355.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; SÓTH Lászlóné (2004): Az öröklési szerződéssel kapcsolatos néhány időszzerű kérdéstről. *Családi jog*, 2(1), 3. 10.; ANKA: i.m. 588.: „különleges típusa”; BH 2013. 16.; Kúria Pfv. 21863/2011/7.; BH 2004. 363.; BH 1985. 20.

⁴⁰ BH 1988. 185.

⁴¹ Kúria Pfv. 21568/2013/5.

Az öröklési szerződés formája (végintézkedés),⁴⁴ valamint tartalma (tartási, életjáradéki, gondozási szolgáltatásnyújtás)⁴⁵ miatt kettős természetű⁴⁶ (kéttarcú jogintézmény).⁴⁷ Weiss Emília szerint a forma és tartalom szerinti elkülönítés nem elégséges, további elhatárolási szempontokat ad:

- tartási/életjáradéki szerződéshez képest az öröklési szerződés esetén a tartás/életjáradék ellenértékét az eltartók nem a szerződéskötéskor szerzik meg,⁴⁸ az eltartó az eltartott örökösévé válik, az öröklési szerződés öröklési jogi jogintézmény (lásd szabályozás helye a Ptk-ban), végrendeleti alakiságokhoz kötött az öröklési szerződés;

- a végrendelettel összevetve az öröklési szerződésnél a favor testamenti elve korlátozottan érvényesül,⁴⁹ és az örökhagyó nem rendelkezhet⁵⁰ az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyról sem élők között, sem halála esetére.⁵¹

Az öröklési szerződés sajátos karakterisztikájának megrajzolásához Vékás Lajos is – további elkülönítő jellegzetességek megadásával – hozzájárult:

- az egyoldalú jogügyletnek tekintendő végrendelettel szemben az öröklési szerződés kétoldalú jogügylet,⁵² ebből következően az örökhagyó öröklési szerződésbeli végintézkedése egyoldalú visszavonására nem jogosult;⁵³
- a tartási/életjáradéki szerződésekhez képest az öröklési szerződésekből származó jogvitáknál a végrendelet értelmezési elvei irányadóak,⁵⁴ és a bíróság előszerződés alapján nem hozhat létre öröklési szerződést, míg tartási/életjáradéki szerződéseket igen.⁵⁵

⁴⁴ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; Kúria Pfv. 21307/2019/3.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; Kúria Pfv. 20028/2019/6.; Kúria Pfv. 21126/2017/13.; Kúria Pfv. 22172/2016/8.; Kúria Pfv. 21297/2014/4.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; BH 2014. 110.; Kúria Pfv. 20320/2012/5.; Kúria Pfv. 21863/2011/7.; LB P.törv. II. 20366/1990.; BH 1990. 59.; BH 1969. 2057.

⁴⁵ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; Kúria Pfv. 21307/2019/3.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; 21307/2019/3.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; Kúria Pfv. 21126/2017/13.; Kúria Pfv. 22172/2016/8.; Kúria Pfv. 21297/2014/4.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; Kúria Pfv. 2005962014/4.; Kúria Pfv. 20320/2012/5.; Kúria Pfv. 21863/2011/7.; LB P.törv. II. 20366/1990.; BH 1990. 59. BH 1981. 407.; BH 1977. 442.; BH 1974. 209.; BH 1969. 6057.

⁴⁶ VÉKÁS: i.m. 78.; JÓJÁRT (2017/2.): i.m. 30.; JUHÁSZ ÁGNES (2018): A tartási jogviszonyok módosításai. *Jog – Állam – Politika*, 10(4) 36.; TÖKEY: i.m. 2405.; Kúria Pfv. 20114/2023/17.; Kúria Pfv. 20989/2022/4.; BH 2023. 185.; Kúria Kfv. 37785/2022/6.; Kúria Pfv. 20584/2022/10.; BH 2020. 361.; Kúria Pfv. 21307/2019/3.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; Kúria Pfv. 20681/2018/8.; BH 2015. 188.; BH 2015. 7.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; EH 2013.03.P6.; BH 2013. 192.; BH 2013. 16.; Kúria Pfv. 20320/2012/5.; BH 2012. 170.; BH 2002. 269.

⁴⁷ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BARZÓ Tímea – JUHÁSZ Ágnes – PUSZTAHELYI Réka – SÁPI Edit (2016): *Öröklési jog*. Miskolc: Novotni Alapítvány. 80.; BH 2013. 16.; Fővárosi Ítéltábla Pf. 20127/2021/5.: Az öröklési szerződés kettős – kötelmi és öröklési – természetű, mert a szerződés szerinti szolgáltatásban – tartásban, életjáradékban, gondozásban – részesülő fél, azaz a jogosult szerződéses ellenszolgáltatásként meghatározott tartalmú végintézkedést tesz.

⁴⁸ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Pkf. 21446/1990/2.

⁴⁹ Kúria Pfv. 20571/2015/8.

⁵⁰ Ptk. 7:50. §: a felek eltérő megállapodásának hiányában semmis lesz ilyen rendelkezés; BH 2015. 188.

⁵¹ WEISS Emília (1997): Az öröklési szerződés – az öröklési jog és a szerződési jog határán. *Közjegyzők Közlönye*, LXIV(4) 2.; lásd még: TÖKEY: i. m. 2407.; Kúria Pfv. 21297/2014/4.; BH 2015. 7.; BH 2008. 86.

⁵² VÉKÁS: i.m. 77.; BH 2015. 7.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; BH 2013. 192.; BH 2010. 66.; BH 2005. 32.; BH 2004. 505.; BH 2001. 15.; BH 2000. 106.

⁵³ VÉKÁS: i.m. 84.; BH 2015. 7.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; Kúria Pfv. 21297/2014/4.; BH 2013. 192.; BH 2005. 460.; BH 2004. 363.

⁵⁴ VÉKÁS: i.m. 81.

⁵⁵ VÉKÁS: i.m. 78.; ANKA: i.m. 611.; BH 2003. 317.

A Ptk. az öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendelet előírásait,⁵⁶ a módosítására és megszüntetésére pedig a tartási és az életjáradéki szerződés szabályait rendeli alkalmazni.⁵⁷

Az öröklési szerződés célja is duális

- egyrészt az örökhagyó végintézkedési szabadságának érvényre juttatása,⁵⁸
- másrészt kölcsönös, vagyoni értékkel bíró szolgáltatások nyújtása⁵⁹ (örökösnevezés az örökhagyói oldalon, tartás/gondozás/életjáradék a szerződő fél részéről). A szerződő fél által teljesítendő alimentációs szolgáltatások vagy természetben nyújtható ellátási szolgáltatásokat (tartás, gondozás) takarnak, vagy azok pénzbeli fedezetének biztosítását;⁶⁰ mindegyiket meghatározott és visszatérő időközökben kell teljesíteni.⁶¹ Kiemelendő, hogy azonos jogosult és kötelezett viszonylatában egy időben tartási és öröklési szerződés hatályának fennállása fogalmilag kizárt: a jogosult teljeskörű eltartása kétszeresen lehetetlen.⁶²

⁵⁶ Vékás Lajos rá mutatott arra, hogy az öröklési szerződésnél az örökhagyó a végintézkedés jellegből fakadóan személyes jognyilatkozatot tesz, amely képviseletet nem tűr, viszont a végrendelettel szemben, itt a más által írt magánvégrendelet alakisága is elegendő, azonban a korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú örökhagyó öröklési szerződésének érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása szükséges; lásd: VÉKÁS: i.m. 82-84.

⁵⁷ Ptk. 7:49. § és 7:52. § (1); BH 1985. 232.; Ptk. 7:52. § (2) A módosítás és a megszüntetés alaki követelményeire az öröklési szerződés létrejöttére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A szerződés megszüntetése a kötelező alaki érvényességi feltételek teljesítése nélkül érvényes, ha az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

⁵⁸ Ptk. 7:48. § (3); Kúrai Pfv. 20028/2019/6.; BARZÓ et al: i.m. 81.: azonban az örökhagyóval szerződő fél öröklési szerződésbe foglalt végrendeleti rendelkezése érvénytelen, ún. meg nem engedett közös végrendelet lenne akkor az öröklési szerződés; FABÓ Tibor (2020): Az öröklési jog alapvetése. In BENKE József (szerk.): *A magyar magánjog alapvetése*. Pécs: PTE ÁJK.155.; Kúria Pfv. 20681/2018/8.; BH 2014. 271.; BH 2002. 269.; BH 1999. 69.; ezzel ellentétesen a kölcsönös végrendeleteken alapuló megállapodás is lehet öröklési szerződés a 650/2012/EU rendelet szerint 3. cikk (1) b); 62020CJ0277

⁵⁹ FABÓ: i.m. 155.

⁶⁰ BH 2013. 16.

⁶¹ 4/2008. PJE; BH 2003. 472.: az örökhagyó rendszerint egyszeri szolgáltatásával szemben a szerződéses örökös szolgáltatásai tekintetében tartós jogviszony jön létre a felek között

⁶² BH 2020. 361.

- Az öröklési szerződés⁶³ visszerhes⁶⁴ szerződés⁶⁵ és bizonyos mértékben tartalmaz szerencseelemet,⁶⁶ hiszen csak az örökhagyó halála után állapítható meg a szerződésben kikötött szolgáltatás és ellenszolgáltatás értéke és egyensúlya.⁶⁷

Az öröklési szerződés esetében a szerződő felek közötti személyes kapcsolatnak és bizalomnak a kötelezett által vállalt szolgáltatástól függően van jelentősége: tartás és gondozás esetén domináns,⁶⁸ míg életjáradék nyújtásánál kevésbé;⁶⁹ azonban minden esetben a szerződés alanyai együttműködve határozzák meg a kontraktus tartalmát.⁷⁰

3. Az öröklési szerződés megkötése

3.1. Az öröklési kontraktusok szerződéskötési folyamata a szokásos jognyilatkozatok⁷¹ megtételével zajlik: bármelyik szerződő fél tehet ajánlatot, és az erre vonatkozó elfogadás hatályosulásával jön létre a szerződés. A szerződés létesítése kezdődhet az örökhagyó (aki magának/harmadik személynek igényel alimentációs szolgáltatást) ajánlattételi felhívásával is, amelyre majd az alimentációs szolgáltatást nyújtó tesz ajánlatot, és az erre irányuló elfogadó jognyilatkozat hozza majd létre a megállapodást.

3.2. Az öröklési szerződést az örökhagyó (akinek végintézkedési képessége van)⁷² köti a vele szerződő féllel⁷³ (aki az örökhagyó túlélése esetén örökölhét⁷⁴ és alkalmasnak kell lennie

⁶³ Ehhez más aspektusból részletesen lásd: LESZKOVEN László (2016): A kötelesrész kielégítése és a szerencseszerződések - gondolatok az új Polgári Törvénykönyv 7:80. § (4) bekezdésének ún. "kéteves szabályáról". *Polgári Jog*, 1(3) 1-12.

⁶⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendeletével (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről *ingyenes öröklési szerződést is ismer*: 3. cikk (1) E rendelet alkalmazásában: b) „öröklési szerződés”: olyan megállapodás – beleértve a kölcsönös végrendeleten alapuló megállapodást is –, amely *ellenszolgáltatás fejében vagy anélkül* a megállapodásban részes egy vagy több személy jövőbeli hagyatékára vonatkozó jogokat létesít, módosít vagy szüntet meg.

⁶⁵ WEISS Emília – VÉKÁS Lajos (2014): Az öröklési szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest: Wolters Kluwer. II. kötet 2430.; ANKA: i.m. 590.; WEISS (1997): i.m. 4.; VÉKÁS: i. m. 81.; SÓTH: i.m. 14.; 4/2008. PJE; Kúria Kfv. 37785/2022/6.; Kúria Pfv. 21911/2017/9.; Kúria Pfv. 20956/2015/8.; BH 2015. 188.; BH 2015. 7.; Kúria Pfv. 20091/2015/9.; BH 2001. 15.; ezzel szemben a végrendeleti juttatás nincs ellenszolgáltatáshoz kötve; BH 2013. 192.; BH 2012. 170.; Kúria Pfv. 21684/2011/9.: Az örökhagyó mások által nem befolyásolható akarathatározásán múlik, hogy a végrendeleti juttatást tartásban vagy életjáradék fizetésében megnyilvánuló ellenszolgáltatáshoz (öröklési szerződés) köti vagy anélkül is megteszi, hogy ilyen tartalmú ellenszolgáltatás teljesítését várná el az örökösétől (végrendelet); BH 1989. 111.; BH 1981. 407.; BH 1980. 19.; BH 1977. 442.

⁶⁶ WEISS (1997): i.m. 4.; VÉKÁS: i. m. 81.; 4/2008. PJE; Kúria Kfv. 37785/2022/6.; Kúria Pfv. 21911/2017/9.; BH 2016. 63.; BH 2015. 188.; Kúria Pfv. 20830/2015/5.; Kúria Pfv. 22060/2014/5.; Kúria Pfv. 20643/2014/4.; Kúria Pfv. 20651/2012/7.; BH 2001. 117.; BH 1989. 111.

⁶⁷ BH 2016. 63.; Kúria Pfv. 20584/2022/10.: Az öröklési szerződés jogintézményével összeegyeztethetetlen a szolgáltatás-ellenszolgáltatás összevetése, miután az örökhagyó kompetenciájába tartozik, mivel viszonozza a részére nyújtott tartást.; Kúria Pfv. 21911/2017/9.: Öröklési szerződés esetén az érvénytelen szerződés alapján eredetileg nyújtott szolgáltatások egyenértékűségéről a szerződés kockázati jellege miatt nem lehet beszélni, ezért azok visszatérítése esetén az egyenértékűség nem biztosítható.; Kúria Pfv. 21974/2016/4.

⁶⁸ Kúria Kfv. 37785/2022/6.; BH 2014. 271.; BH 2002. 438.: a tartási jellegű szolgáltatásokra való jogosultság olyan vagyoni jog, amely szorosan a jogosult személyéhez tapad és kizárólag általa gyakorolható

⁶⁹ BH 1996. 534.; BH 1990. 157.

⁷⁰ Kúria Pfv. 20681/2018/8.; BH 2000. 494.; BH 1998. 176.

⁷¹ Ptk. 6:63-70. §§

⁷² ANKA: i.m. 590.; BH 2012. 170.

⁷³ Ptk. 7:48. § (1)

⁷⁴ VÉKÁS: i. m. 78.; BARZÓ et al: i.m. 82.

alimentációs kötelezettsége teljesítésére⁷⁵). Az örökhagyó természetes személy lehet, azonban előfordul az is, hogy a szerződéses örökös jogi személy (magánalapítvány,⁷⁶ öregek napközi otthona⁷⁷). Az örökhagyóval szerződő fél nem lehet egyben a gondnoka is az örökhagyónak, mert akkor nincs olyan személy, aki ellenőrizné az általa nyújtott tartás, gondozás teljesítését.⁷⁸ Mindkét szerződési pozícióban több személy⁷⁹ is lehet:

- házastársak és bejegyzett élettársak⁸⁰ kivételével a végintézkedő csak egyetlen személy lehet;⁸¹
- ha az örökhagyó(k) több eltartóval kötnek öröklési szerződést, és az egyik eltartó az örökhagyó előtt meghal (kiesik az öröklésből), a másik eltartó helyettes örökösnek is tekinthető.⁸²

3.3. Öröklési szerződést a családjogi tartásra is jogosító kapcsolatban lévő személyek is köthetnek:⁸³ élettársak⁸⁴ és házastársak⁸⁵ is. Ezen szerződések akkor érvényesek, ha a szerződéses örökös a törvényes tartási kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt, és azt a különvagyonából teljesíti.⁸⁶ Az életközösség fennállása alatt a házastársak, mint örökhagyók érvényesen köthetnek ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződést:⁸⁷ egymás javára (kölcsönös öröklési szerződés),⁸⁸ vagy harmadik személy javára⁸⁹ (közös végrendelet).⁹⁰

3.4. Az öröklési szerződés jogosultja lehet vagy maga az örökhagyó, vagy harmadik személy (tartásra szoruló leszármazó, felmenő, házastárs),⁹¹ vagy az örökhagyó és az általa megjelölt másik személy együtt;⁹² amennyiben a harmadik személy is jogosult, akkor harmadik személy javára szóló szerződésről⁹³ van szó.

Az öröklési szerződés kötelezettje a szerződő fél, akinek kötelezettsége kiterjedhet az örökhagyó halála utáni időre is a harmadik személlyel szemben, ekkor az ingatlan-hagyatékot a harmadik személy javára fennálló tartási joggal terhelten kell átadni a hagyatéki eljárásban és

⁷⁵ BH 1994. 366.: a szerződő fél tartási kötelezettség teljesítésére vonatkozó alkalmatlansága betegség: skiziform pszichózis miatt

⁷⁶ BH 2019. 77.

⁷⁷ BH 2003. 537.

⁷⁸ Kúria Kfv. 37785/2022/6.

⁷⁹ Lásd: 650/2012/EU rendelet 3. cikk (1) E rendelet alkalmazásában: b) „öröklési szerződés”: olyan megállapodás – beleértve a kölcsönös végrendeleten alapuló megállapodást is –, amely ellenszolgáltatás fejében vagy anélkül a megállapodásban részes egy vagy több személy jövőbeli hagyatékára vonatkozó jogokat létesít, módosít vagy szüntet meg.

⁸⁰ 2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról 3. § (1) a), b), f); BH 2004. 280.: Érvénytelen az élettársak között létrejött öröklési szerződés akkor, ha a szerződéses örökös élettárs az örökhagyó élettársa eltartását a saját jövedelméből vagy vagyonából részben sem képes biztosítani és az általa vállalt gondoskodás nem haladja meg az élettársi jogviszony tartalmát jelentő szolgáltatások kereteit.

⁸¹ VÉKÁS: i.m. 78.

⁸² WEISS (1997): i.m. 4.; Ptk. 7:27. §

⁸³ Kúria Pfv. 21069/2019/8.; BH 2007. 188.; ANKA: i.m. 590.

⁸⁴ Kúria Pfv. 20214/2012/2.; BH 2000. 268.; BH 1990. 157.: Az ápolás és gondozás nem eleme az élettársi kapcsolatnak.; ANKA: i.m. 591.

⁸⁵ Fővárosi Ítéltábla Pf. 20312/2023/6.; Kúria Pfv. 20498/2012/8.; BDT 2002. 561.; ANKA: i.m. 591.

⁸⁶ TÓKEY: i.m. 2398.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20498/2012/8.; BH 2004. 280.; BH 2002. 268.; BH 1990. 157.; LB. K.törv. I. 25.114/1989.

⁸⁷ Ptk. 7:51. § (1); TÓKEY: i.m. 2404.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár

⁸⁸ SZALMA József (2016): A kötelesrész, a végintézkedési szabadság és az öröklési szerződések az európai és a magyar magánjogban. *Jogtudományi Közlöny*, LXXI(7-8) 379.

⁸⁹ ANKA: i.m. 604.

⁹⁰ ANKA: i.m. 604.

⁹¹ BH 2004. 363.: Az öröklési szerződés nem érvénytelen abból az okból, hogy a teljes körű tartást vállaló és azt teljesítő eltartók a szerződést harmadik személy (a gyermekük) javára kötötték meg.

⁹² WEISS – VÉKÁS: i.m. 2429.; BARZÓ et al: i.m. 82.

⁹³ Ptk. 6:136. §; TÓKEY: i.m. 2398.; BH 2004. 363.; LB Pfv. V. 23.957/1997.

ezt a tartási jogot a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyző megkeresésére az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyeztetni.⁹⁴

3.5. Az öröklési szerződés létesítésére vonatkozó alakszerűségi szabályok⁹⁵ az írásbeli végrendeletre irányadó rendelkezések: közvégrendeleti⁹⁶ és magánvégrendeleti forma is alkalmazható.⁹⁷ Azonban az öröklési szerződésnek akkor is a más által írt (allográf)⁹⁸ végrendelet alaki érvényességi feltételeinek kell megfelelnie, ha az valamelyik fél saját kézírásával készült;⁹⁹ öröklési szerződés szóban nem köthető.¹⁰⁰ Az örökhagyó az öröklési szerződésben halála esetére szóló rendelkezést csak személyesen tehet,¹⁰¹ míg a szerződéses örökös képviselő útján is eljárhat az öröklési szerződés létesítésekor.¹⁰²

Mivel az öröklési szerződés csak az örökhagyó részéről végintézkedés,¹⁰³ így meghatározott végrendeleti követelményeket csak vele szemben kell érvényesíteni: például az öröklési szerződési okiratnak olyan nyelven kell készülnie, amit az örökhagyó ért, amelyen a saját kezűleg írt végrendelet esetén írni tud, a más által írt végrendeletnél pedig olvasni tud.¹⁰⁴

Az örökhagyóval szerződő félre a Ptk. írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozati szabályai¹⁰⁵ irányadók az öröklési szerződés létrehozásakor.

⁹⁴ Ptk. 7:48. § (3); BARZÓ et al.: i.m. 83.; ANKA: i.m. 590.: „A jogosult harmadik személy a javára kikötött tartásról/gondozásról/életjáradékról lemondhat.”

⁹⁵ Kúria Pfv. 21126/2017/13.: Öröklési szerződésnél az okirat kelte helyének és idejének magából az okirattól kell kitűnnie.

⁹⁶ Kúria Pfv. 20704/2020/3.: A közokiratba foglalt öröklési szerződés érvénytelen, ha az nem felel meg a közokiratokra irányadó alaki szabályoknak.; BH 2004. 311.: Ha az örökhagyó betegsége miatt nevének aláírására nem képes, a közjegyzői okiratba foglalt öröklési szerződés érvényességéhez az arra vonatkozó a polgári jog szerint alkalmazandó szabályokon felül a közjegyzőkről szóló törvény előírásainak betartása is érvényességi kelléknek minősül; BH 2000. 446.: Az öröklési szerződésen a fél aláírásának közjegyzői hitelesítése (a tanúsítvány) nem teszi a szerződést közokiratba foglalttá, ezért a szerződés tanúk aláírása nélkül érvénytelen.

⁹⁷ VÉKÁS: i. m. 82.; BARZÓ et al.: i.m. 84.; BH 2011. 225.: Az öröklési szerződés keltezésének - ugyanígy a helyének - téves megjelölése egymagában a végintézkedés érvénytelenségét nem vonja maga után, hanem - szükség esetén - a valóságos adatok bizonyításának az útját nyitja meg, ami egyéb társult ok folytán eredményezheti esetleg annak érvénytelenségét.

⁹⁸ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2013. 19.; BH 2005. 353.; Tókey Balázs szerint a közjegyzőnél letett végrendelet alakszerűsége is alkalmazható, TÓKEY: i.m. 2400.; BH 2013. 143.

⁹⁹ Ptk. 7:49. § (1); VÉKÁS: i. m. 82.; ANKA: i.m. 595.

¹⁰⁰ BARZÓ et al.: i.m. 85.

¹⁰¹ Ptk. 7:11. §; VÉKÁS: i. m. 83.; ANKA: i.m. 595.; BH 1996. 94.

¹⁰² TÓKEY: i.m. 2400.; BH 2000. 494.

¹⁰³ BH 2012. 170.

¹⁰⁴ VÉKÁS: i. m. 83.; ANKA: i.m. 595.; TÓKEY: i.m. 2400.; BH 1999. 69.; BH 1996. 362.; BH 1974. 434.

¹⁰⁵ 6:7. § (1) Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták. (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta. (3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidezésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor. (4) Írni nem tudó vagy nem képes személy írásbeli jognyilatkozata abban az esetben érvényes, ha azt közokirat vagy olyan teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza, amelyen a nyilatkozó fél aláírását vagy kézjegyét bíróság vagy közjegyző hitelesíti, vagy amelyen ügyvéd ellenjegyzéssel vagy két tanú aláírással igazolja, hogy a nyilatkozó fél a nem általa írt okiratot előttük írta alá vagy látta el kézjegyével, vagy az okiraton lévő aláírást vagy kézjegyet előttük saját aláírásának vagy kézjegyének ismerte el. Az olvasni nem tudó, továbbá az olyan személy esetén, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az írásbeli nyilatkozatát tartalmazó okirat készült, az írásbeli jognyilatkozat érvényességének további feltétele, hogy magából az okirattól kitűnjön, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a nyilatkozó félnek megmagyarázta. (5) A (4) bekezdésen alapuló érvénytelenségre csak a nyilatkozattevő személy érdekében lehet hivatkozni; VÉKÁS: i. m. 83.; VÉKÁS Lajos: Az öröklési szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Nagykommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Kluwer online kommentár. 1512.

3.6. A végintézkedés jellege miatt a bíróság nem hozhat létre öröklési szerződést a felek között még abban az esetben sem, ha a felek bizonyítottan előszerződést kötöttek.¹⁰⁶

3.7. Az öröklési szerződés megkötésével hatályát veszti az ugyanarra a vagyontárgyra vonatkozó végrendelet.¹⁰⁷

3.8. Az öröklési szerződés megkötésének nem előfeltétele, hogy az örökhagyó a létminimumhoz szükséges anyagiakkal se rendelkezzen: egyfelől nem zárható el attól, hogy bár jövedelme a létfenntartására elegendő, a tartását, ellátását öröklési szerződés kötésével magasabb színvonalon biztosítsa; másfelől, ha az örökhagyó megélhetésének feltételei adottak, nem szükséges, hogy a szerződéses örökös gondoskodjon az örökhagyó valamennyi szükségletének a kielégítéséről.¹⁰⁸

3.9. Ha a szerződéskötéskor és az örökhagyó halála idején is az öröklési szerződés jóváhagyásra szorult, úgy ennek hiányában érvényes öröklési szerződés nem jött létre.¹⁰⁹ A kiskorúval mint szerződéses örökssel kötött öröklési szerződés hatósági jóváhagyás hiányában nem jön létre, de a szerződő felek a jognyilatkozataikhoz kötve vannak: abban az esetben, ha az örökhagyó a teljesítés elfogadásával mint ráutaló magatartásával is kifejezésre juttatja a szerződéses akaratát, és a szerződéses örökösnek még az örökhagyó életében bekövetkezett nagykorúvá válásával megszűnt az a feltétel, ami a szerződés létrejöttét akadályozta, az öröklési szerződést visszamenőleges hatállyal létrejötnék kell tekinteni.¹¹⁰

4. Az öröklési szerződés érvényessége/érvénytelensége

4.1. Az öröklési szerződés érvénytelenségének fogalma különbözik a jogügyletek érvénytelenségének szabályaitól, ez utóbbi két esetköre a semmisség és a megtámadhatóság. Az öröklési szerződés érvénytelenségére azonban kizárólag az hivatkozhat, aki az érvénytelenség megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül, és ezt az igényét kifejezetten érvényesítenie kell.¹¹¹ Ebből következően a végrendelet és az öröklési szerződés érvénytelensége, annak lényegét tekintve, megtámadhatóságot jelent azzal, hogy ez a fogalom nem azonos a jogügyletekre vonatkozó megtámadhatósággal, mert ebben a vonatkozásban a szerződések érvénytelenségére vonatkozó kötelmi jogi semmisségi okok megtámadási okként figyelembe vehetők.¹¹² A végrendelet (öröklési szerződés) érvénytelenségét hivatalból nem kell vizsgálni,¹¹³ hanem csak akkor, ha arra az érdekelt hivatkozik.¹¹⁴ Ennek következménye, hogy

¹⁰⁶ BH 2003. 317.

¹⁰⁷ TÓKEY: i.m. 2397.; BH 1978. 164.

¹⁰⁸ BH 2013. 16.; Kúria Pfv. 21863/2011/7.; Kúria Pfv. 20028/2019/6.: Az öröklési szerződés érvényességének nem feltétele, hogy az örökhagyó a szerződéskötéskor tényleges ápolásra, gondozásra szoruljon; Kúria Pfv. 20202/2019/5.

¹⁰⁹ BH 1996. 319.

¹¹⁰ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2012. 170.; Kúria Pfv. 20320/2012/5.

¹¹¹ TÓKEY: i.m. 2401.; VÉKÁS (online): i.m. 1512.; SZÍT Pf. 20095/2023/4.

¹¹² Kúria Pfv. 21307/2019/3.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.

¹¹³ VÉKÁS (online): i.m. 1512.; BH 2010. 22.; BH 2002. 15.; BH 1998. 591.; BH 1996. 590.

¹¹⁴ BH 2020. 361.: Az öröklési szerződés érvénytelenségére kizárólag az hivatkozhat, aki az érvénytelenség megállapítása esetében maga örököl vagy tehertől mentesül, ezt az igényét kifejezetten érvényesítenie kell. A bíróság hivatalból nem vizsgálja az öröklési szerződés érvénytelenségét a felperes által nem érvényesített érvénytelenségi ok alapján; az csak akkor vehető figyelembe, ha arra az érdekelt hivatkozik; BH 1995. 646.; Kúria Pfv. 20183/2023/16.

a végrendeletet (öröklési szerződést) csak a fél¹¹⁵ által érvényesített megtámadási ok alapján¹¹⁶ és csak a perben álló felek egymás közötti viszonyában (inter partes) lehet érvénytelennek nyilvánítani.¹¹⁷

4.2. Az öröklési szerződéssel szemben támasztott érvényességi feltételek az alábbiak

- az örökhagyónak legyen végintézkedési képessége,
- az okirat az alakszerűségi követelményeknek megfelelően,
- a végintézkedési nyilatkozatát az örökhagyó személyesen tegye meg,¹¹⁸
- tartalmilag megfeleljen a jogszabályoknak (ne legyen jogszabályba ütköző).¹¹⁹

4.3. A korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú örökhagyó öröklési szerződésének érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.¹²⁰ A gondnok a cselekvőképtelen örökhagyó helyett az ő képviselőjében még a gyámhatóság jóváhagyásával sem köthet öröklési szerződést.¹²¹ Kizárt az az öröklési kontraktus, amelyben a szerződő felek kölcsönösen örökhagyók és tartási/gondozási/életjáradéki szolgáltatást nyújtok is.¹²²

¹¹⁵ Ptk. 7:37. §; VÉKÁS: i. m. 84.; WEISS (1997): i.m. 4.; TÖKEY: i.m. 2401.; ; BH 1995. 646.: Az öröklési szerződés megtámadására az jogosult, aki az érvénytelenség megállapítása esetén maga örökölné, vagy a végintézkedéssel kötelezettségtől/tehertől szabadulna; BDT 2005. 1211.: Az öröklési szerződést maga az örökhagyó is megtámadhatja; BH 2005. 353.: Az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását - a kötelező alakosság elmulasztása miatt - az örökhagyó, mint szerződő fél is kérheti; BDT 2005. 1212.: A cselekvőképességi szabályok megsértése esetén az öröklési szerződésnél nemcsak a kiskorú vagy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személy érdekében lehet hivatkozni, hanem valamennyi megtámadásra jogosult (például kötelesrészre jogosult) élhet a megtámadás jogával.

¹¹⁶ BH 1996. 590.

¹¹⁷ VÉKÁS: i. m. 84.; ANKA: i.m. 596.; JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 16.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; Kúria Pfv. 22172/2016/8.; BH 1999. 69.; BH 1996. 590.; BH 1994. 486.; Kúria Pfv. 22172/2016/8.

¹¹⁸ Kúria Pfv. 20571/2015/8.: A végrendeleti akarat szempontjából annak van döntő jelentősége, hogy az örökhagyó tudatában legyen annak, hogy végintézkedést tesz (öröklési szerződés, végrendelet, halál esetére szóló ajándékozás), szándéka erre irányuljon és kijelentései ezt kifejezésre juttassák.

¹¹⁹ VÉKÁS: i. m. 82.; VÉKÁS (online): i.m. 1511.; ANKA: i.m. 588.; BDT 2008. 1724.: Érvényes az öröklési szerződés akkor is, ha a gondozási és ápolási elemek dominálnak, de nem hiányzik teljesen a tartás anyagi fedezetének biztosítása (az eltartó az örökhagyó lakhatását a saját lakásában, pénzbeli ellenszolgáltatás nélkül biztosítja); Kúria Pfv. 20114/2023/17.; Kúria Pfv. 20034/2016/6.: Nem jogszabályba ütköző, így nem érvénytelen az öröklési szerződés, ha az örökös nemcsak az örökhagyóról való gondoskodást, hanem tartási szolgáltatásokat is vállalt az örökség fejében; P.törv. V. 20 692/1975. I.: Öröklési szerződés csak olyan tartalommal jöhet létre érvényesen, amelyben a kötelezett az örökhagyó tartására vagy életjáradék fizetésére vállal kötelezettséget.

¹²⁰ Ptk. 7:49. § (2); VÉKÁS: i. m. 82.; BARZÓ et al: i.m. 85.; VÉKÁS (online): i.m. 1511.; EH 2005. 1212.; BH 1995. 453.: Öröklési szerződés megkötésével kapcsolatban a gyámhatóság jogköre a törvényes képviselő jognyilatkozatának jóváhagyása során arra terjed ki, hogy az adott jognyilatkozat megfelel-e a korlátozottan cselekvőképes személy érdekeinek; Kúria Pfv. 21935/2015/6.

¹²¹ BH 1996. 94.

¹²² BARZÓ et al: i.m. 82.

4.4. Az öröklési szerződés érvényességéhez két tanú közreműködése szükséges,¹²³ és ezen minőségüknek magából az okiratból kell kitűnnie.¹²⁴ Egy lap mindkét oldalára írt és a szerződő felek, valamint a tanúk aláírását is tartalmazó öröklési szerződés akkor sem érvénytelen, ha az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez szükséges ügyvédi ellenjegyzés és záradék külön lapon található.¹²⁵ A több különálló lapból készült öröklési szerződés minden lapját sorszámozni kell, és az örökhagyónak,¹²⁶ valamint a tanúknak minden egyes lapot alá kell írniuk.¹²⁷ A több különálló lapra írt öröklési szerződés számozatlan lapja önálló öröklési szerződés lehet, ha az azon tett végintézkedés jellegénél fogva önállóan is megtehető, a Ptk. alakszerűségi előírásainak megfelel és a többi lapon tett végintézkedéssel nem áll megbonthatatlan tartalmi összefüggésben.¹²⁸ Vica versa: ha a szerződéses örökös kötelezettségvállalását a több lapból álló okirat 1. lapja nem tartalmazza, az 1. lap nem tekinthető érvényes öröklési szerződésnek.¹²⁹ Az öröklési szerződés alaki hiányosságai bizonyítással nem pótolhatók,¹³⁰ az örökhagyó valóságos végakarataának érvényre juttatására (favor testamenti elve) csak alakilag hibátlan végintézkedés alapján kerülhet sor.¹³¹

¹²³ OROSZ Árpád (2014): Még egyszer a tanú aláírásáról, ezúttal az öröklési szerződések körében. *Közjegyzők Közlönye*, 61(3) 35-40.; VÉKÁS: i. m. 82.; Kúria Pfv. 20449/2020/4.: Az öröklési szerződésben nem kell rögzíteni, hogy a közreműködő tanú milyen módon győződött meg az örökhagyó személyének az azonosságáról. Az örökhagyó személyazonosságának tanúsítására nemcsak az a végrendeleti (öröklési szerződésben szereplő) tanú alkalmas, aki az örökhagyót előzőleg személyesen is ismerte, hanem az is, aki a személyazonosságát kétségtelen bizonyossággal, hitelt érdemlő módon megállapította; BH 2013. 16.; BH 2008. 122.: Az öröklési szerződés ügyvédi ellenjegyzése a tanúkenti aláírást nem pótolja; A Legfelsőbb Bíróság az EBH 2006.1412. szám alatt közzétett, eseti döntésében a tanú neve kezdőbetűjének feltüntetését, az olvashatatlan írásjelet, vagy a tanú ügyvédi bélyegzőjének használatát tekintette olyannak, ami nem pótolja a végrendelet tanújának aláírását; BH 2002. 617.: Az öröklési szerződés érvényességi feltétele, hogy azt az örökhagyó két tanú együttes jelenlétében írja alá, vagy aláírását a tanúk együttes jelenlétében ismerje el sajátjának; ÍH 2009. 170. III.: A végrendeleti tanúk együttes jelenléte a végrendelet érvényességének abban az esetben is feltétele, ha az örökhagyó a végrendeletet nem a jelenlétükben írja alá, hanem a korábbi aláírását magáénak ismeri el; BH 2013. 143.: Öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendeletre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni azzal, hogy a szerződésre a más által írt végrendelet alakiságai az irányadók, így érvénytelen az öröklési szerződés, ha nem állapítható meg kétséget kizáróan az, hogy annak eredeti példányát a tanúk a szerződés megkötésekor aláírták; BH 2003. 583.; Kúria Pfv. 21935/2015/6.

¹²⁴ BH 2007. 89.; LB Pfv. V. 21.822/1997.: „előttünk mint tanúk előtt”; Kúria Pfv. 21301/2013/6.: A végrendeleti tanú aláírásával szemben az a követelmény, hogy külön bizonyítás nélkül, magából az okiratból kitűnjön a tanú személye, az aláírásakor a rá jellemző szokásos aláírást alkalmazza; Kúria Pfv. 20449/2020/4.: Az öröklési szerződésben nem kell rögzíteni, hogy a közreműködő tanú milyen módon győződött meg az örökhagyó személyének az azonosságáról. Az örökhagyó személyazonosságának tanúsítására nemcsak az a végrendeleti (öröklési szerződésben szereplő) tanú alkalmas, aki az örökhagyót előzőleg személyesen is ismerte, hanem az is, aki a személyazonosságát kétségtelen bizonyossággal, hitelt érdemlő módon megállapította.

¹²⁵ BH 2002. 269. I.

¹²⁶ Kúria Pfv. 21877/2012/7.: Az öröklési szerződés érvényességét nem érinti, ha az örökhagyó a technikai okból sikertelen aláírást követően azt ismételten aláírja.

¹²⁷ Ptk. 7:17. § (2); VÉKÁS: i. m. 82.; BH 2019. 77.: A különálló lapokból álló, összetűzött vagy összefűzött öröklési szerződés az érvényesség szempontjából nem azonos az egyetlen íven készült, majd összehajtogatott öröklési szerződéssel. A perbeli öröklési szerződés egyetlen lapból áll, annak kicserélése, kivétele fogalmilag kizárt. A hajtogatással keletkezett oldalak kicserélésére az A/3 formátumú lapra tekintettel semmilyen lehetőség nincs. Ugyanígy a tartalom utólagos megváltoztatására, a szerződés manipulálására – amelynek kizárására szolgál a külön lapok aláírása – lehetőség nincs, emiatt szükségtelen minden egyes „oldal” aláírása az örökhagyó és a tanúk által; EBH 2006. 1413.; BH 2002. 269.; BH 1996. 259.; BH 1987. 441.; Kúria Pfv. 21143/2018/8.; Kúria Pfv. 22213/2017/6.; Ehhez lásd még: PESTA János (2004): A több különálló ívből álló öröklési szerződés érvényességi feltételei. *Közjegyzők Közlönye*, 51(4) 14-19.

¹²⁸ Legfelsőbb Bíróság PJD IV. 257.; BARZÓ et al: i. m. 85.

¹²⁹ Kúria Pfv. 21126/2017/13.

¹³⁰ BH 1987. 441.

¹³¹ BH 1986. 234.

4.5. Az öröklési szerződés az örökhagyó és a szerződéses örökös egybehangzó akaratnyilvánításával jön létre, együttműködve határozzák meg a szerződés tartalmát, ezért a közreműködés mint érvénytelenséget eredményező ok szóba sem jöhet.¹³² A szerződéses örökös hozzátartozójának közreműködése¹³³ a szerződéskötésben (tanúként vagy más módon), nem teszi érvénytelenné az öröklési megállapodást;¹³⁴ a szerződő fél hozzátartozója sem képes ebben a viszonylatban többre, mint a szerződéses örökös: az alimentációs kötelezettséget vállaló fél érdekeinek képviselője.¹³⁵ Az öröklési szerződésben foglalt, jogi személy javára szóló végrendeleti rendelkezést nem teszi érvénytelenné önmagában az, ha az okirat készítésénél a jogi személy alkalmazottja részt vett.¹³⁶

4.6. Nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik az öröklési szerződés, ha azt a felek annak tudatában kötik, hogy az örökhagyó közeli halálára nagy bizonyossággal számítani lehet, ezért a szerződéses örökös elenyésző tartás vagy egyéb szolgáltatás fejében jut hozzá a szerződésben kikötött, többnyire jelentős vagyoni értékhez.¹³⁷ Önmagában az örökhagyó gyógyíthatatlan betegsége nem teszi nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközővé az öröklési szerződést,¹³⁸ hiszen élete legnehezebb időszakában maradna segítség és támasz nélkül ellenkező esetben.¹³⁹ Önmagában az örökhagyó szerződéskötéskori életkora nem eredményezheti az öröklési szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző voltának megállapítását: az ellenkező értelmezés a jogalanyoknak - pusztán magas életkorukból fakadóan - azt az a jogosultságát vonná el, hogy idős korukra lehetőségük legyen eldönteni, hogyan gondoskodnak önmaguk eltartásáról, amikor arra egyébként rászorulnak.¹⁴⁰ Osztjuk Tókey Balázs azon véleményét,¹⁴¹ hogy a

¹³² BH 2000. 494.

¹³³ BH 1998. 176.: Az örökös közreműködése nem teszi - nem teheti - érvénytelenné az öröklési szerződést, így nincs kellő jogi indoka annak, hogy a hozzátartozója bármilyen közreműködése érvénytelenségre vezessen.

¹³⁴ VÉKÁS: i. m. 83.; ANKA: i.m. 597.; TÓKEY: i.m. 2400.; VÉKÁS (online): i.m. 1512.; BH 2019. 203.; BH 2002. 269.; BH 1998. 176.; BH 1990. 472.; BH 1990. 477.; BH 1990. 59.; Kúria Pfv. 20681/2018/8.; Kúria Pfv. 20091/2015/9.

¹³⁵ Nem kell alkalmazni a Ptk. 7.19. §-t VÉKÁS: i. m. 84.; BH 2000. 494.; BDT 1999. 32.

¹³⁶ BH 2003. 537.

¹³⁷ VÉKÁS (online): i.m. 1512.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2016. 139.: Abban az esetben azonban, ha a gyógyíthatatlan betegségben szenvedő örökhagyó már olyan állapotban van, hogy arra tekintettel a szerződéses örökös bizonyossággal számíthatott annak kifejezetten rövid időszakon belül - közeli időpontban - bekövetkező halálára, így nem kellett azzal számolnia, hogy tartási kötelezettségének bizonytalan ideig kell eleget tennie, és ténylegesen értékelhető ellenszolgáltatás nélkül, azaz súlytalan szolgáltatás fejében kíván hozzájutni az öröklési szerződésben kikötött ellenszolgáltatáshoz, a szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző volta megállapítható (BH 2002.310.). Mindazonáltal a bírói gyakorlat az öröklési szerződések nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző voltának megítélése során értékeli a szerződéskötés egyéb körülményeit is, így különösen azt, ha annak megkötésére az eltartott (örökhagyó) kifejezett kívánságára kerül sor (BH 1989.230.), ha közeli hozzátartozójára a gondozásával összefüggésben nem számíthat (BH 2002.267., BH 2006.284.), vagy ha az eltartó (szerződéses örökös) már a szerződés megkötése előtt viszonylag hosszabb ideje jelentős értékű szolgáltatásokat vagy intenzív ellátást nyújtott az eltartottnak (BH 2004.59., BH 2007.188.). I. rendű alperes szándéka arra irányult, hogy súlytalan szolgáltatás fejében hozzájuthasson az örökhagyó hagyatékához. A társadalmi közfelfogás szerint az ilyen körülmények között megkötött öröklési szerződés nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik, és mint ilyen, semmis; BH 2001. 14.; Kúria Pfv. 22318/2016/4.: Nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe az öröklési szerződés, ha az örökhagyó az örökös által is tudottan súlyos, daganatos betegségben szenvedett, azonban nem bizonyított, hogy a közeli halálára nagy bizonyossággal lehetett volna számítani, amelyre tekintettel az örökös alappal gondolhatta volna úgy, hogy csak rövid ideig kell teljesítenie a szerződésben vállalt kötelezettségeit; Kúria Pfv. 20651/2012/7. I.: Nem ütközik jóerkölcsbe az öröklési szerződés, ha nem bizonyította a felperes, hogy a szerződéses örökösnek az örökhagyó rövid időn belül bekövetkező, orvosilag egyértelműen meghatározható és napokban is kifejezhető halálára lehetett számítani.

¹³⁸ Kúria Jpe. I. 60.018/2021/10.

¹³⁹ VÉKÁS: i. m. 83-84.; WEISS (1997): i.m. 5.; BH 2011. 111.; BH 1989. 230.

¹⁴⁰ Kúria Pfv. 20584/2022/10. I.

¹⁴¹ TÓKEY: i.m. 2398., 2401.

tartási szerződéshez hasonlóan¹⁴² nem ütközik jóerkölcsbe az az öröklési szerződés, amelyet a szülő több gyermeke közül azzal köt meg, aki képes és hajlandó részére gyógyíthatatlan betegségében a törvényes tartási kötelezettséget meghaladó, kívánalmainak megfelelő tartási szolgáltatásokat nyújtani.¹⁴³

4.7. Akarati hiba miatt érvénytelen az öröklési szerződés az örökhagyó végintézkedési képességének hiánya miatt (és nem cselekvőképességben fogyatkozás miatt).¹⁴⁴ A cselekvőképességi szabályok megsértése miatti érvénytelenségre öröklési szerződés esetében nemcsak a kiskorú szerződéses örökös érdekében lehet hivatkozni, hanem valamennyi megtámadásra jogosult élhet a megtámadás jogával.¹⁴⁵

Az örökhagyó téves feltevése vagy megghiúsult várakozása címén az öröklési szerződés nem támadható meg amiatt, hogy a szerződéses örökös a szerződést az örökhagyó halála miatt csak rövid ideig teljesítette.¹⁴⁶ Érvénytelen az öröklési szerződés rendelkezése, ha az örökhagyó a szerződés megkötésekor abban a téves feltevésben volt, hogy az örökösévé nevezett személy a vér szerinti unokája, és bizonyítást nyert, hogy a valós származás ismeretében a rendelkezést nem tette volna meg.¹⁴⁷

Színlelt szerződés¹⁴⁸ az öröklési szerződés, ha

- csak látszat szerint van kikötött ellenszolgáltatás;¹⁴⁹
- az öröklésre vagy kötelesrészre jogosultak kirekesztésének szándékát leplezi;¹⁵⁰

¹⁴² BH 2007. 188.

¹⁴³ Kúria Pfv. 20468/2020/6.: Ha a szerződéskötéskor a kötelezett teljes bizonyossággal tudott a jogosult közelgő haláláról, a bíróság akkor is köteles mérlegelni a tényeket. Ugyanis még ebben az esetben sem állapítható meg a szerződés semmissége akkor, ha a tartásra jogosult is tisztában volt a közelgő halálával és ennek tudatában kötötte meg a szerződést, továbbá ha már korábban, a szerződéskötést megelőzően is jelentős mértékű szolgáltatásokat nyújtott a kötelezett a jogosultnak, végül akkor sem, ha a jogosult magatehetetlen, ápolásra szorul és a róla való gondoskodás, illetve az ellátása másként nem megoldható; Kúria Pfv. 20028/2019/6.; BH 2014. 271.: Ezen túlmenően a Kúria a felülvizsgálati kérelem kapcsán kiemeli: az, hogy egy szerződés nyilvánvalóan sérti-e az általános, kialakult erkölcsi normákat, nem a felek, hanem a társadalom értékítéletén alapul. Ekként az olyan szerződések ütköznek nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, amelyek a másik fél kiszolgáltatott helyzetével való visszaélést valósítanak meg, a társadalom által elfogadott erkölcsi alapelveket kirívóan sértő cél, joghatás elérésére alkalmasak. Az öröklési szerződés érvénytelenségének megítélése során az ítélkezési gyakorlat az olyan szerződést tekinti jóerkölcsbe ütközőnek, amelynek megkötésekor a tartást vállaló személy tudta és biztos alappal következtetett arra, hogy vállalt kötelezettségét csak rövid ideig kell teljesítenie. Ez azonban nem minden esetben elegendő az öröklési szerződés jóerkölcsbe ütközésének megállapításához, hiszen egyértelmű a kialakult bírói gyakorlat a tekintetben is, hogy gyógyíthatatlan beteg is köthet érvényes öröklési (tartási) szerződést (BH 1989.230., EBH 2003.956.). Így nem áll szemben a társadalmi közfelfogással és nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe az, amikor a gyógyíthatatlan beteg szerződéssel igényel ápolást, még akkor sem, ha az eltartó tisztában van azzal, hogy az eltartott nem él sokáig. Az ezzel ellentétes álláspont érvényesülése esetén a súlyos, gyógyíthatatlan betegségben szenvedőket életük legnehezebb szakaszában fosztaná meg a jog a megfelelő támasztól, segítségtől (BDT 2009.2002.); Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20.320/2012/5.; Kúria Pfv. 21143/2018/8.; Kúria Pfv. I. 22.213/2017/6.; Kúria Pfv. 22060/2014/5.; Kúria Pfv. 21388/2013/7.; Kúria Pfv. 20498/2012/8.; OROSZ Árpád (2015): Tartási, öröklési szerződés kontra kötelesrész. *Közjegyzők Közlönye*, 62(2) 63-64., 69-70.

¹⁴⁴ JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 16.

¹⁴⁵ BH 2023. 185.; BH 2012. 170.; EBH 2005. 1212.; Kúria Pfv. 20989/2022/4.; Kúria Pfv. 20.320/2012/5.

¹⁴⁶ BH 2001. 117.

¹⁴⁷ Kúria Pfv. 21087/2016/6.

¹⁴⁸ BH 2004. 280.; BH 2001. 475.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár

¹⁴⁹ WEISS (1997): i.m. 5.; Kúria Pfv. 20469/2016/7.

¹⁵⁰ WEISS (1997): i.m. 5.; TÓKEY: i.m. 2401.; VÉKÁS (online): i.m. 1512.; BH 2001. 475.; Kúria Pfv. 21069/2019/8.; Kúria Pfv. 20028/2019/6.; Kúria Pfv. 20059/2014/4.; Kúria Pfv. 2236062011/9. ←→ Kúria Pfv. 220756201764.: Önmagában az öröklési szerződés nem színlelt amiatt, hogy a feleket az a szándék is motiválta, hogy a törvényes örökösök kötelesrészre alapított igényt ne tudjanak érvényesíteni, ha egyébként a szerződés megkötésekor a feleket valós szándék vezette, az örökhagyó a tartási szolgáltatásokra valóban igényt tartott, és a szerződéses örökös a tartási kötelezettségét teljesítette is.

- végrendeletet takarnak vele.¹⁵¹

Ha az öröklési szerződésben kifejezésre juttatotthoz képest esetlegesen már a megkötéskor sem állt fenn valódi teljesítési szándék valamelyik szerződő félnél, ez pusztán, mint titkos fenntartás értékelendő: a titkos fenntartás a következetes bírói gyakorlat szerint egyoldalú színlelés, amely a szerződés érvényessége szempontjából közömbös.¹⁵²

4.8. Az öröklési szerződés aleatórikus jellege okán a feltűnő értékaránytalanság és az uzsorás szerződés nem szolgálhat érvénytelenség jogalapjául.¹⁵³

4.9. Az öröklési szerződés érvénytelenségének kettős jogkövetkezménye¹⁵⁴ van

- egyrészt a szerződések érvénytelenségének általános szabályai alkalmazandók,¹⁵⁵

- másrészt öröklési jogi konzekvenciák is levonandók: az érvénytelen öröklési szerződés végrendeletként hatályban maradhat,¹⁵⁶ vagy ha az örökhagyónak volt korábban végrendelete, akkor annak hatálytalansága megszűnhet, ha nem volt, akkor a törvényes öröklés rendje érvényesül.¹⁵⁷ Amennyiben az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása még az örökhagyó életében megtörténik, akkor az örökhagyó visszanyeri rendelkezési szabadságát (mind élők között, mind halál esetére).¹⁵⁸ Az örökhagyóval szerződő fél alimentációs szolgáltatásait is rendezni kell az öröklési szerződés érvénytelensége esetén vagy a Ptk. 6:113. § (az alaptalan gazdagodás pénzbeli megtérítése), vagy a Ptk. 6:579. § (jogalap nélküli gazdagodás)¹⁵⁹ alapján.¹⁶⁰

Az öröklési szerződésnél lehetséges az eredeti állapot helyreállítása¹⁶¹ is, amennyiben a teljesítendő szolgáltatások visszatéríthetők.¹⁶²

5. A szerződés hatályossága/hatálytalansága és módosítása

5.1. Az öröklési szerződésre a végrendelet hatálytalanságára vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók: az örökhagyó egyoldalú jognyilatkozata nem szünteti meg az öröklési szerződés hatályát (lévén az kétoldalú jogügylet).¹⁶³

¹⁵¹ ANKA: i.m. 610.; BH 2014. 110.

¹⁵² Kúria Pfv. 20246/2022/3.; Kúria Pfv. 20347/2018/12.; Kúria Pfv. 21143/2018/8. III.: A meghíúsult várakozásnak a szerződéskötéskor kell fennállnia, ezért a szerződésszegés nem értékelhető a meghíúsult várakozást mint érvénytelenségi okot megalapozó körülményként.

¹⁵³ WEISS (1997): i.m. 4.; TÓKEY: i.m. 2401.; BH 1976. 60.; Kúria Pfv. 20584/2022/10. II.; Kúria Pfv. 21911/2017/9.; Kúria Pfv. 20651/2012/7. II.

¹⁵⁴ JÓJÁRT (2017/2.): i.m. 31.; JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 16., 18.

¹⁵⁵ Ptk. 6:108-115. §§; ANKA: i.m. 596.; BH 2000. 494.; BH 2016. 63.

¹⁵⁶ WEISS (1997): i.m. 5.; BH 2005. 32.: Az örökhagyónak az érvénytelen öröklési szerződésbe foglalt jognyilatkozata - amennyiben az az írásbeli magánvégrendelet kellékeinek megfelel - érvényes magánvégrendeletnek minősül; BH 1976. 362. II.; Kúria Pfv. 20469/2016/7.; Kúria Pfv. 21684/2011/9.; P. törv. V. 20 692/1975. II.

¹⁵⁷ VÉKÁS: i. m. 84.; WEISS (1997): i.m. 6.; JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 16.; VÉKÁS (online): i.m. 1513.

¹⁵⁸ WEISS (1997): i.m. 6.

¹⁵⁹ BH 2016. 63.

¹⁶⁰ JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 17.

¹⁶¹ BH 2016. 63.; JÓJÁRT (2017/2.): i.m. 29.; JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 16.; ellentétes álláspont vagyonmozgás esetén: JÓJÁRT (2017/3.): i.m. 17.

¹⁶² EH 2013.03.P6: Ilyen esetben az elszámolási kötelezettség a feleket - az elévülés korlátjára tekintet nélkül - a szerződéskötésre visszamenőleg terheli az eltartónak visszajáró életjáradék összegének kamataira - mint járulékos igényre - is kiterjedően; Kúria Pfv. 20830/2015/5.: Érvénytelen öröklési szerződés jogkövetkezményeként nincs akadálya az eredeti állapot helyreállításának. A szerződéses örökösnek visszajáró életjáradék összegének kamata nem része az érvénytelen szerződés alapján visszatérítendő pénzszolgáltatásnak. A kamat az eredeti állapot helyreállítása körén kívül eső olyan járulékos igény, amely a visszatérítendő szolgáltatás (életjáradék) adott időtartamon keresztül történt birtoklásán és használatán mint többlettényállási elemen alapul, az elszámolásának dogmatikai alapja a jogalap nélküli gazdagodás; Kúria Pfv. 22323/2011/6.

¹⁶³ TÓKEY: i.m. 2397.

A feltételhez kötött öröklési szerződés végrendeletként hatályosulhat, ha az örökhagyó haláláig a feltétel (az örökhagyó rászorultsága) nem következett be.¹⁶⁴

Abban az esetben, ha az örökhagyó a teljesítés elfogadásával mint ráutaló magatartásával is kifejezésre juttatja a szerződéses akaratát, és a szerződéses örökösnek még az örökhagyó életében bekövetkezett nagykorúvá válásával megszűnt az a feltétel, ami a szerződés létrejöttét akadályozta, az öröklési szerződést visszamenőlegesen hatállyal létrejötnék kell tekinteni.¹⁶⁵

Az öröklési szerződés olyan végintézkedés, amelyben az örökhagyó szerződéses kötelezettséggel jelenti ki végakarátát, úgy kell tekinteni, mintha az örökhagyó újabb végrendeletet tett volna: az öröklési szerződés megkötésével hatályát veszti az ugyanarra a vagyontárgyra vonatkozó végrendelet.¹⁶⁶ Amennyiben az örökhagyó ugyanarra a vagyontárgyra (a szerződéses jogviszony közvetett tárgyára) több öröklési szerződést köt, akkor a későbbi kontraktus szerződéses örököse örökölheti meg a vagyontárgyat, azonban a korábbi megállapodás szerződéses örököse kártérítési igényt érvényesíthet az örökhagyó örököseivel szemben.¹⁶⁷

Az örökösök által egyező akarattal "félretett" öröklési szerződés hatályát utóbb az egyik örökös jogutóda nem "állíthatja vissza".¹⁶⁸

A fedezetelvonó jellegű öröklési szerződés harmadik személy kielégítési alapjának (például kötelesrész) elvonása¹⁶⁹ miatt hatálytalan.¹⁷⁰

Az az öröklési szerződés, amely a közös tulajdonnak árverés útján való megszüntetését megnehezíti, a tulajdonostársal szemben hatálytalan.¹⁷¹

5.2. Az alimentációs kötelek¹⁷² huzamos jellegű, létfenntartási, eltartási és gondozási jogviszonyokat fednek le, amelyeknél a bizalomnak, az érdekegyensúlynak, a szerencseelemnek és ebből következően a clausula rebus sic stantibusnak fontos szerepe van.¹⁷³

Az öröklési szerződés módosítására a tartási és az életjáradéki szerződésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.¹⁷⁴

¹⁶⁴ BH 2003. 362.

¹⁶⁵ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2012. 170.

¹⁶⁶ Pest Megyei Bíróság 5. Pf. 21014/1977.

¹⁶⁷ TÓKEY: i.m. 2402.

¹⁶⁸ BH 1995. 280. III.: Az öröklési szerződés "félretétele" azonban nem jelenti azt, hogy az abban foglalt örökhagyói akarat a juttatás feltételét illetően figyelmen kívül marad. Ha tehát az örökhagyók tartás, gondozás fejében kívánták leszármazóikat örökössé nevezni, az akár öröklési szerződésben, akár végrendeletben történt, valójában visszteher ellenében való örökösnevezésnek minősül. A különbség csupán az, hogy öröklési szerződés esetében a visszterhes jelleg nem változtat az a körülmény, hogy a hagyaték megnyíltakor a tartás és a lekötött vagyontárgy értéke hogyan viszonylik egymáshoz: a szerződés tartalmánál fogva visszterhesnek minősül, függetlenül attól, hogy a tartás értéke kevesebb-e a szerződés alapján megörökölt vagyon értékénél vagy nagyobb annál. Végrendelet esetében viszont - ha az örökhagyó a juttatás indokául az örököstől elvárt tartást jelölte meg - a juttatás a nyújtott tartás értéke erejéig tekintendő csak visszterhesnek; és az azt meghaladó érték ingyenes jellegűnek minősül. Ez a szabály nemcsak a kötelesrész alapjának számításánál érvényesül, hanem az ági jelleg megállapítása esetében is.

¹⁶⁹ ANKA: i.m. 610.; BH 1990. 60.

¹⁷⁰ VÉKÁS (online): i.m. 1511.

¹⁷¹ BH 2002. 144.

¹⁷² Az életjáradéki szerződésre egyebekben a tartási szerződés szabályait kell alkalmazni; Ptk. 6:497. § (3) bek.

¹⁷³ BH 1995. 347.

¹⁷⁴ Ptk. 7:52. § (1); BH 2008. 86.

Az öröklési szerződést a felek közös megegyezéssel,¹⁷⁵ a szerződéskötés alakszerűségi szabályainak betartásával¹⁷⁶ módosíthatják.¹⁷⁷

Az öröklési szerződés dinamikájába a bíróság a felek kérelmére többféleképpen is beavatkozhat anélkül, hogy a megállapodás változatlan körülmények között való fenntartása bármelyik fél lényeges jogos érdekét sértené:¹⁷⁸

- a tartás, a gondozás tartalmát módosíthatja (a tartásként, gondozásként nyújtott szolgáltatás paramétereinek megváltoztatásával);¹⁷⁹
- a tartási, gondozási jelleget ideiglenesen¹⁸⁰ vagy véglegesen életjáradéki jellegűvé alakíthatja (ha valamelyik fél magatartása vagy körülményei folytán a természetbeni tartás lehetetlenné vált);¹⁸¹
- az öröklési szerződést megszüntetheti, ha szerződésmódosítás útján a szerződési cél nem valósítható meg.¹⁸²

A bírósági szerződésmódosítás lehetőségét külső változások (infláció,¹⁸³ vagyoni helyzet romlása, tartós keresőképtelenség) és a szerződő felek által előidézett helyzet¹⁸⁴ (a bizalmi viszony megromlása) egyaránt megteremthetik.¹⁸⁵ A bíróság a felek életviszonyainak és érdekeinek teljes körű feltárásával dönthet megalapozottan a tartás, a gondozás módosítása,¹⁸⁶ életjáradékivá átalakítása,¹⁸⁷ vagy megszüntetése kérdésében.¹⁸⁸ A tartási¹⁸⁹ jellegű öröklési szerződés életjáradéki jellegűvé azzal a feltétellel alakítható át,¹⁹⁰ hogy a bíróságnak különös

¹⁷⁵ Kúria Pfv. 21617/201167.: Az a körülmény, hogy az örökhagyó a kötelezett teljesítésére nem minden pontban tart igényt azt jelenti, hogy a szerződéstől a felek egyező akarattal eltértek.

¹⁷⁶ Ptk. 7:52. § (2)

¹⁷⁷ VÉKÁS: i. m. 85.; BARZÓ et al.: i. m. 86.; Öröklési szerződéssel vegyes tartási szerződés felek megállapodásával való módosítására lásd: SIMAY Ingrid (1193): Tartási szerződés módosítása az eltartott lakásvásárlásával kapcsolatban. *Magyar Jog*, 40(3) 160.

¹⁷⁸ KÖRÖS i. m. 391.; JÓJÁRT (2021) i. m. 2221.

¹⁷⁹ Ptk. 6:495. § (1) bek.; JÓJÁRT (2021) i. m. 2221.

¹⁸⁰ OROSZ (online) i. m. 1356.; BH 1980. 18.

¹⁸¹ Ptk. 6:495. § (2) bek.; BH 2015. 158.; BDT 2011. 2579.; BH 2001. 419.; BH 1997. 189.; BH 1995. 712.; BH 1967. 5152.; BH 1965. 4703.; BH 1964. 4205.; OROSZ (online) i. m. 1356.; KÖRÖS i. m. 392.

¹⁸² VÉKÁS: i. m. 85.; BARZÓ et al.: i. m. 87.; KÖRÖS – OROSZ: i. m. online kommentár; Kúria Pfv. 21334/2020/6.; BH 1974. 21.: Alapos indok nélkül, csupán múlt hangulatváltozás vagy idegen személy ígéretésének hatása folytán a szolgáltatás egyoldalú visszautasítása általában nem szolgálja a tartásra jogosult érdekeit; Ptk. 6:495. § (3) bek.; Részletesen lásd: JUHÁSZ Ágnes: A tartási jogviszonyok módosítása. *Jog Állam Politika*, 2018/4. 31-35.; BH 2015. 158.; BH 2008. 242.; BH 1983. 281.; BH 1980. 18.; BH 1978. 23.; BH 1972. 7016.; BH 1963. 3656.; BH 1960. 2707.; JÓJÁRT (2021) i. m. 2222.; FUGLINSZKY i. m. 802-803.

¹⁸³ BH 1977. 194.: közszükségleti cikkek árának és a nyugdíj összegének változása

¹⁸⁴ Kúria Pfv. 20347/2018/12.: Amennyiben öröklési szerződés esetén a tartásra jogosult egyoldalú magatartása hiúsítja meg a természetbeni tartást, az együttműködés hiánya folytán elsődlegesen a szerződést életjáradéki kötelezettséggé kell átváltoztatni; JÓJÁRT (2021) i. m. 2222.: az életjáradéki szerződéssé módosítást nem zárja ki az, hogy a jogosult felróható magatartása hiúsította meg a természetbeni tartást; OROSZ (online) i. m. 1356.; BH 1997. 189.; BH 1995. 712.; BH 1980. 18.; BH 1973. 73.

¹⁸⁵ BH 2002. 399.; JÓJÁRT (2007) i. m. 22-23.; FUGLINSZKY i. m. 804-805.; VÉKÁS (online): i. m. 1514.

¹⁸⁶ BH 1973. 201.

¹⁸⁷ BH 2007. 444.; BH 2000. 491.

¹⁸⁸ BH 2013. 59.; BH 1983. 281.; BH 1973. 3.; OROSZ (online) i. m. 1358.; KÖRÖS i. m. 392.; FUGLINSZKY i. m. 806-808.

¹⁸⁹ FUGLINSZKY i. m. 807-808.; Ptk. 6:495. § (2); BH 2007. 444.; BH 2005. 552.; BH 2001. 419.; BH 2001. 215.; BH 1997. 189.; BH 1984. 20.; BH 1983. 281.; BH 1967. 5298.

¹⁹⁰ BH 1998. 336.: Tartási szerződés életjáradéki szerződéssé átalakítása csupán az egyik kötelezett vonatkozásában is lehetséges.

gonddal kell vizsgálnia:¹⁹¹ a szerződés betöltheti-e eredeti célját és rendeltetését¹⁹² az életjáradék fizetésével.¹⁹³ Életjáradéki jellegű öröklési szerződés tartásivá/gondozásivá változtatására nincs lehetőség.¹⁹⁴ Amennyiben az életjáradék, vagy annak felemelése¹⁹⁵ már nem szolgálja a járadékszolgáltatásra jogosult javát (életkörülményei, fizikai vagy szellemi állapota olyan mérvű megromlása miatt), vagy a felek közötti viszony nagy mértékben elnehezült,¹⁹⁶ vagy a járadékadásra kötelezett anyagi helyzete rosszul alakult, akkor az öröklési szerződés megszüntethető.¹⁹⁷

Az öröklési szerződés több kötelezettje esetében - amennyiben valamelyik kötelezett vonatkozásában a szerződés teljesítésével kapcsolatban jogvita merül fel - a szerződés módosításának egyik módja, ha a bíróság az érintett kötelezettel fennálló jogviszonyt megszünteti, egyben - ezzel összefüggésben - rendelkezik a szerződés megfelelő módosításáról;¹⁹⁸ az öröklési szerződés alanyában és tartalmában történő bíróság általi módosítás.

Az öröklési szerződés ilyen módosításai a végintézkedési jellegét nem érintik,¹⁹⁹ ahogy a szerződő fél örökös pozícióját sem.²⁰⁰ Azonban több szerződéses örökös esetén előfordulhat, hogy a bíróság az öröklési szerződés végintézkedési részét is szükségképpen módosítja azáltal, hogy egyik kötelezett tekintetében megszünteti az öröklési szerződést, a másik kötelezett kapcsán pedig módosítja, és ezt utóbbi marad csak szerződéses örökös.²⁰¹

6. Az öröklési szerződés teljesítése és megszegése

6.1. A tartási-gondozási jellegű öröklési szerződésnél a tartásra/gondozásra kötelezett, örökhagyóval szerződő fél a tartásra jogosult örökhagyó és/vagy harmadik személy körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátásra, illetve gondozásra²⁰² köteles (az örökhagyó és/vagy harmadik személy felé).²⁰³ A tartásra jogosult örökhagyó a körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátás, illetve gondozás ellenértékeként köteles vagyona, vagy annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében a vele szerződő

¹⁹¹ JÓJÁRT (2021) i.m. 2222.: életjáradéki szerződéssé módosításnál a járadék összege nem lehet kevesebb a jogosult tartásának értékénél; BH 1997. 189.; BH 1980. 18.; BH 1977. 277.; BH 1975. 514.; BH 1967. 5298.

¹⁹² BH 1978. 23.; BH 2002. 60.; BH 2001. 215.; BH 1971. 6879.: Az eltemettetésre is kiterjedő tartási szerződésnek életjáradéki szerződésre való átváltoztatása – ellenkező rendelkezés hiányában – az eltemettetési kötelezettséget nem szünteti meg.

¹⁹³ Kúria Pfv. 20636/2012/4.: Az öröklési, illetve tartási szerződésnek életjáradéki szerződéssé történő átalakítása során az a fő szempont, hogy az életjáradék összege lehetőleg megfeleljen a természetbeni tartás ellenértékének. Ezért nem lehet csupán a felek jövedelmi, vagyoni viszonyaiból kiindulni az összeg meghatározásánál, mert nem törvényen alapuló, hanem visszatérő tartásról van szó. Erre tekintettel a havi járadék összege nem lehet kevesebb, mint amennyit a jogosult háztartáson belüli tartása értékében ténylegesen kitenne.

; BH 1984. 20.; BH 1978. 23.; BH 1977. 277.; BH 1977. 561.; BH 1976. 213.

¹⁹⁴ JÓJÁRT (2021) i.m. 2225.; OROSZ (online) i.m. 1359.; KÖRÖS i.m. 397.

¹⁹⁵ BH 2010. 445.

¹⁹⁶ BH 2000. 105.: A bizalmi viszony megromlása önmagában nem veszélyezteti az életjáradéki szerződés céljának és rendeltetésének a betöltését; BOÓC i.m. 165.

¹⁹⁷ JÓJÁRT (2021) i.m. 2225.; OROSZ (online) i.m. 1361.; FUGLINSZKY i.m. 805-806.

¹⁹⁸ BH 1999. 116. II.

¹⁹⁹ TÓKEY: i.m. 2405.; Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Pkf. 21446/1990/2.

²⁰⁰ VÉKÁS: i. m. 85.; BH 1991. 149.: ezért a szerződéses örökös a számára lekötött vagyontárgy tulajdonjogát csak az örökhagyó halálával szerzi meg; Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Pkf. 21446/1990/2.

²⁰¹ ANKA: i.m. 611.; BH 1999.116.

²⁰² Ptk. 6:491. § (1), beleértve a Ptk. 6:492. §-beli részletezést és értelmezést; Kúria Pfv. 21863/2011/7.: az öröklési szerződés tartalmának szükségképpen része.

²⁰³ OROSZ: i.m. 1531.; ÍH 2009. 170.: A tartási szolgáltatás fogalmi eleme, hogy az eltartó saját vagyona terhére vállalja az eltartást. Amennyiben a kötelezett által nyújtott szolgáltatás fedezetét nem a saját vagyona, hanem az eltartott biztosítja, a tartási elem hiányában öröklési szerződés nem jön létre.

tartásra kötelezettet örökösévé nevezni.²⁰⁴ Az öröklési szerződés alapján megvalósuló tartásnak mindig az örökhagyó körülményeihez, vagyis korához, anyagi helyzetéhez, egészségi állapotához és egyéb szükségleteihez kell igazodnia,²⁰⁵ és annak eldöntése az eltartott személyes joga, hogy a szerződés alapján milyen időponttól, mely szolgáltatás teljesítését kéri.²⁰⁶

6.2. Az életjáradéki jellegű öröklési szerződésnél a járadékadásra kötelezett, örökhagyóval szerződő fél időszakonként visszatérő járadék szolgáltatására²⁰⁷ köteles (az örökhagyó és/vagy harmadik személy felé).²⁰⁸ A járadékszolgáltatásra jogosult örökhagyó a járadékszolgáltatás ellenszolgáltatásaként köteles vagyona, vagy annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében a vele szerződő tartásra kötelezettet örökösévé nevezni.²⁰⁹

6.3. Mindegyik típusú (tartási/gondozási/életjáradéki) öröklési szerződésnél szükséges a szerződési alanyok fokozott együttműködése²¹⁰ a kontraktus alimentációs funkciójának betöltéséhez. A kötelezett szerződésszegése nem állapítható meg, ha a tartási szolgáltatásokat a jogosult igényei szerint teljesíti.²¹¹ Nem követ el szerződésszegést a kötelezett a megállapodásban rögzített olyan szolgáltatás elmulasztásával, amelyre az örökhagyó nem tartott igényt,²¹² mivel az általa nyújtott szolgáltatás az eltartott körülményeihez és szükségleteihez képest megfelelő volt.²¹³ Az öröklési szerződésben az örökhagyó rögzítette, hogy a szerződésben írt tulajdoni hányadot elidegenítette, de annak visszaszerzése iránt pert indított, így a perbeli ingatlan csak akkor tartozik a hagyatékhhoz, ha a per eredményeként az örökhagyó a tulajdonjogot visszaszerzi. Az öröklési szerződés attól még érvényes, hogy olyan vagyontárgyat is érint, amely a szerződéskötéskor nem állt az örökhagyó tulajdonában: ilyen esetben az örökhagyó köteles a tulajdonjogot visszaszerezni, ha ez az igénye eredménytelen, a teljesítés lehetetlenné válására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.²¹⁴

6.4. Az öröklési szerződés megszüntetésére irányuló perben a jogkövetkezmények alkalmazásánál a bíróság értékeli a szerződésszegést, vagyis mind a jogosultnak, mind a kötelezettnek a szerződésszerű teljesítéssel kapcsolatban tanúsított kifogásolható magatartását, de azokat az esetleg a szerződéskötés után bekövetkezett objektív tényeket is, amelyeknek a szerződés fenntartása szempontjából jelentőségük van.²¹⁵

6.5. Az öröklési szerződés nem teljesítése vagy nem megfelelő teljesítése nem az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítására ad alapot, hanem a tartási szolgáltatások jogosultja (örökhagyó) az eltartók szerződésszegő magatartása miatt az öröklési szerződés

²⁰⁴ Ptk. 7:48. § (1); Kúria Pfv. 22323/2011/6.: az öröklési szerződés sajátossága, hogy az örökhagyó halála esetére vállal szolgáltatást; OROSZ: i.m. 1531.;

²⁰⁵ Kúria Pfv. 20059/2014/4.: a másik fél nem köteles olyan szolgáltatásra, amelyre az eltartott kifejezetten nem tart igényt.

²⁰⁶ LB Pfv. II. 20.473/2008/3.

²⁰⁷ Ptk. 6:497. (1); beleértve a Ptk. 6:497. § (2) bekezdésbeli részletezést és értelmezést; Kúria Pfv. 21863/2011/7.: az öröklési szerződés tartalmának szükségképpen része.

²⁰⁸ OROSZ: i.m. 1530.

²⁰⁹ Ptk. 7:48. § (1); Kúria Pfv. 22323/2011/6.: az öröklési szerződés sajátossága, hogy az örökhagyó halála esetére vállal szolgáltatást; OROSZ: i.m. 1530.

²¹⁰ BH 2008. 86.; BH 2002. 14.; BH 1996. 534.; BH 1995. 212.; BH 1984. 402.: A jogosult egyoldalú magatartása, a szolgáltatások indokolatlan visszautasítása nem vonja maga után szükségképpen a tartási (öröklési) szerződés megszüntetését.

²¹¹ TÓKEY: i.m. 2399.; BH 2009. 78.

²¹² Kúria Pfv. 20760/2014/8.; Kúria Pfv. 21617/2011/7.: Az a körülmény, hogy az örökhagyó a kötelezett teljesítésére nem minden pontban tart igényt azt jelenti, hogy a szerződéstől a felek egyező akarattal eltértek. Ez tehát nem eshet a kötelezett terhére, nem indokolja az öröklési szerződés megszüntetését.

²¹³ Kúria Pfv.I.20.760/2014/8.; Kúria Pfv.I.21.568/2013/5.

²¹⁴ BH 2008. 215.

²¹⁵ JÓJÁRT (2017/3) i.m. 20.; TÓKEY: i.m. 2406.; BH 2000. 491.; BH 1998. 486.; BH 1996. 260.; BH 1969. 6057.

megszüntetését kérje.²¹⁶ Ez a jog azonban csak az örökhagyót illeti meg, aki ha életében a szerződés megszüntetése iránt pert nem indított, halála után jogutódja már nem jogosult per indítására.²¹⁷ Ha az örökhagyó életében szerződés megszüntetése iránti pert kezdeményezett, akkor nincs jogi akadálya annak, hogy az örökhagyó az öröklési szerződés megszüntetésének kezdeményezésére tekintettel végrendelkezzék.²¹⁸

6.6. Az öröklési szerződés visszterhessége folytán²¹⁹ a szerződéses örökös a hagyatéki tartozásokért²²⁰ általános jelleggel nem felel,²²¹ azonban az örökhagyó illő eltemettetésének költségei, a hagyatéki költségek (a hagyaték megszerzésével, biztosításával és kezelésével járó szükséges költségek) és a hagyatéki eljárás költségei terhelik;²²² az örökhagyó tartozásaiért (a hagyatéki hitelezők követeléseier) nem felel,²²³ kivéve, ha az örökölt vagyontárgyon érvényesen kikötött zálogjog biztosítja a hitelezői követelést.²²⁴ A szerződéses örököst a kötelesrészen²²⁵ alapuló kötelezettségek az öröklési szerződés megkötésétől számított két éven belül megnyílt öröklés esetén terhelik.²²⁶ A szerződéses örökös a hagyományon és meghagyáson alapuló kötelezettségekért az öröklési szerződés ilyen tartalmú rendelkezése alapján köteles helytállni.²²⁷

7. Az öröklési szerződés megszűnése, megszüntetése

²¹⁶ TÓKEY: i.m. 2405.; BH 2002. 438.; Kúria Pfv. 20202/2019/5.; Kúria Pfv. 21378/2015/3.: Az öröklési szerződés nem teljesítésére vagy nem szerződésszerű teljesítésére vonatkozó hivatkozás a kötelelem teljesítésének létszakához kapcsolódik; nem vizsgálható a szerződés érvénytelensége körében.

²¹⁷ TÓKEY: i.m. 2405.; BH 1996. 641.; BH 1985. 232.: Ennek megfelelően, ha az örökhagyó az öröklési szerződés megszüntetése iránt pert indít, és vagyonáról más részére végrendelkezik, de a per során meghal, a végrendeleti örökös jogosult a félbeszakadt eljárás folytatását kérni, és az örökhagyó jogutódaként perbe lépni.

²¹⁸ TÓKEY: i.m. 2405.; BH 1994. 80.

²¹⁹ BH 1977. 442.

²²⁰ Ptk. 7:94. § (1)

²²¹ BH 1981. 407.; BH 1981. 401.; VÉKÁS: i.m. 81.; TÓKEY: i.m. 2397.; Szegedi Ítéltábla Pf. 20095/2023/4.

²²² WEISS (1997): i.m. 5.; VÉKÁS: i.m. 81.; TÓKEY: i.m. 2397.; OROSZ: i.m. 1531.

²²³ ANKA: i.m. 599.; BDT 2007. 1581.; BH 1988. 401.; BH 1981. 407.; BH 1980. 286.

²²⁴ WEISS (1997): i.m. 5.; VÉKÁS: i.m. 81.; TÓKEY: i.m. 2397.; OROSZ: i.m. 1531.

²²⁵ 650/2012/EU rendelet (50): Az a jog, amely e rendelet értelmében a végintézkedés megengedtségére és tartalmi érvényességére irányadó lesz az öröklési szerződések és az ilyen szerződések felek közötti kötelező ereje vonatkozásában, nem sértheti azoknak a jogait, akik az öröklésre alkalmazandó jog szerint kötelesrésre vagy egyéb olyan jogra jogosultak, amelytől az örökhagyó nem foszthatja meg őket. Az a jog, amely e rendelet értelmében a végintézkedés megengedtségére és tartalmi érvényességére irányadó lesz az öröklési szerződések és az ilyen szerződések felek közötti kötelező ereje vonatkozásában, nem sértheti azoknak a jogait, akik az öröklésre alkalmazandó jog szerint kötelesrésre vagy egyéb olyan jogra jogosultak, amelytől az örökhagyó nem foszthatja meg őket.

²²⁶ Ptk. 7: 80. § (4): ekkor a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani az öröklési, tartási, életjáradéki vagy gondozási szerződéssel elidegenített vagyon értékének a ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék, illetve gondozás értékével nem fedezett részét. Az átruházott vagyon, a nyújtott tartás és a gondozás értékét, valamint az életjáradék összegét az öröklés megnyílásának időpontjában számított értéken kell figyelembe venni; VÉKÁS: i.m. 81.; TÓKEY: i.m. 2398.

²²⁷ WEISS (1997): i.m. 5.; VÉKÁS: i.m. 81.; BH 2015. 7.: Az örökhagyó a szerződéses örökös terhére meghagyta, hogy a hagyatékban fellelhető valamennyi kéziratát, partitúráját és zenei tárgyú művét adja ki a név szerint jelölt karmester barátjának.

7.1. Az öröklési szerződés megszűnik az örökhagyó (jogosult) halálával²²⁸ és beállnak az öröklési jogi jogkövetkezmények.²²⁹ Több jogosult esetén a túlélő vonatkozásában nem szűnik meg az öröklési szerződés.²³⁰ Ebben az esetben a Ptk. 6:493. § (2) alkalmazandó.²³¹

Weiss Emília egy legfelsőbb bírósági ítéletre támaszkodva úgy vélte, hogy az öröklési szerződés a szerződéses örökös (kötelezett) halálával nem szűnik meg, ha az általa nyújtott alimentációs szolgáltatás nem éri el a váromány értékét, ekkor jogutódaira száll át a kötelezettség teljesítése.²³² Vékás Lajos szerint ez az álláspont nem veszi figyelembe azt, hogy az öröklési szerződés kötelezettje örökös, és ha meghal az örökhagyó előtt, akkor kiesik az öröklésből, így az öröklési szerződésben lekötött vagyon nem kerül ki az örökhagyó tulajdonából; tehát a kötelezett halálával megszűnik az öröklési szerződés.²³³ Ebben az esetben az örökhagyó az elhunyt szerződő fél örökösével a megszűnt öröklési szerződés alapján elszámol.²³⁴ Tókey Balázs az előbbi (Weiss Emília-féle) álláspont mellett számos megfontolandó érvet hoz fel:²³⁵

- az öröklési szerződés eleve korlátozza a végintézkedési szabadságot;
- más végintézkedési fajtáknál sem mindig az lesz az örökös, akit az örökhagyó megnevezett (lásd örökség visszautasítása);
- az öröklési szerződés részét képezheti a szerződő fél hagyatékának (szerintem inkább a váromány és az arra vonatkozó igény);
- az életjáradéki szolgáltatás nem személyhez kötött, így bekerülhet a hagyatékba;
- a tartási/ gondozási szolgáltatásnál pedig az örökhagyó életjáradéki jellegűre változtathatja az öröklési szerződést a kötelezett örökösével, amennyiben a tartást nyújtó személye számára fontos;
- az örökhagyónak terhet jelenthet a kötelezett örökösével való elszámolás, ha a szerződéses örökös halála öröklési szerződésmegszüntető jogi tény lenne;
- szerintem az örökhagyó alimentációs igényeinek biztosabb figyelembevételét jelenti, ha a kötelezetti pozíció a szerződő fél halálával átszáll örökösire. Az újabb bírói gyakorlat is a Weiss Emília-féle jogi álláspontot támasztja alá: az öröklési szerződésre is irányadó az a szabály, hogy a kötelezett halálával a szerződés nem szűnik meg, ha az addig nyújtott tartás az ellenszolgáltatást nem fedezi, hanem a kötelezettség - az örökhagyó tartozásaiért való felelősség szabályai szerint - a jogutódra száll át.²³⁶

7.2. Az öröklési szerződés megszüntetésére a tartási és az életjáradéki szerződésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.²³⁷ A megszüntetés alaki követelményeire az öröklési szerződés létrejöttére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni; a kötelező alaki érvényességi feltételek

²²⁸ ANKA: i.m. 597.; TÓKEY: i.m. 2399.

²²⁹ Kúria Pfv. 21935/2015/6.

²³⁰ VÉKÁS: i.m. 86.; TÓKEY: i.m. 2406.

²³¹ Több jogosult javára szóló szerződés esetén az egyik jogosult halála után – ha a körülményekből más nem következik – a túlélő jogosult változatlanul követelheti az oszthatatlan szolgáltatásokat, ideértve a megszokott életvitel folytatásához szükséges szolgáltatásokat, és arányosan tarthat igényt az osztható szolgáltatásokra.

²³² WEISS (1997): i.m. 4-5.; Egyetért: ANKA: i.m. 598.; TÓKEY: i.m. 2407.; VÉKÁS (online): i.m. 1515. a Ptk. 7:52. § magyarázatánál; BH 1988. 352.; BH 1985. 20.

²³³ VÉKÁS: i.m. 78-79.; Egyező állásponton: BARZÓ et al: i.m. 87.; VÉKÁS (online): i.m. 1509-1510. a Ptk. 7:48. § magyarázatánál

²³⁴ VÉKÁS: i.m. 79.: az örökhagyónak lehetősége van az elhunyt kötelezett örökösével újabb öröklési szerződést kötni (ugyanazon tartalommal is).

²³⁵ TÓKEY: i.m. 2407.

²³⁶ BH 2009. 78.

²³⁷ Ptk. 7:52. (1); BARZÓ et al: i.m. 87.; VÉKÁS (online): i.m. 1515.; TÓKEY: i.m. 2405.; BH 2013. 16.

teljesítése nélkül érvényes az öröklési szerződés megszüntetése, ha az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.²³⁸

Az öröklési szerződés megszüntethető a felek közös megegyezésével és bíróság által.²³⁹ A felek általi szerződésmegszüntetés tartási/gondozási jellegű öröklési szerződésnél nem lehet ex tunc hatályú, csak az életjáradéki jellegűnél;²⁴⁰ az öröklési szerződés felmondására, felbontására nincs jogi lehetőség.²⁴¹

Az öröklési szerződés bíróság általi megszüntetésére akkor kerülhet sor,²⁴² ha a megállapodás jogcímének vagy tartalmának módosításával sem érhető el a kontraktus eredeti célja²⁴³ és

²³⁸ Ptk. 7:52. § (2); VÉKÁS: i.m. 86.; KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; BH 2003. 472.; Kúria Pfv. 21735/2017/5.; BH 2003. 472.; LB Pfv. II. 22.369/2000.: Az öröklési szerződés az eltartott örökhagyót rendszerint egyszeri szolgáltatásra kötelezi, a szerződéses örökösök tartási és gondozási jellegű szolgáltatásai tekintetében azonban tartós jogviszonyt hoz létre a felek között. Ebből, valamint a Ptk. 319. §-ában foglaltakból és a 658. § (2) bekezdéséből viszont az következik, hogy az öröklési szerződés megszűnésének megfelelő állapot tényleges létrejötté az örökhagyót terhelő egyszeri szolgáltatás tekintetében megvalósulhat azzal, hogy az örökhagyó a szerződéssel lekötött vagyonáról más módon (pl. végrendelet alkotása vagy újabb öröklési szerződés megkötése útján) rendelkezik. A szerződéses örökös terhelő tartási és gondozási jellegű szolgáltatások vonatkozásában azonban a teljesítés huzamosabb időn át történő tartós helyzet bekövetkeztét és fennállását eredményező elmulasztását vagy a teljesítés örökhagyó általi elfogadásának a huzamosabb időn át történő tartós megtagadását és ennek a szerződéses örökös általi - legalább hallgatolagos - tudomásul vételét követeli meg. Fogalmilag nem valósulhat meg tehát a szerződés kötelező alakítások nélkül történő megszűnése, a szerződéses örökös terhelő egyes szolgáltatások végleges, vagy valamennyi szolgáltatás időszakos, átmeneti jellegű elmulasztása vagy elfogadásának megtagadása útján úgyszintén akkor sem, ha a szerződésszerű szolgáltatások örökhagyó általi tartós és végleges jellegű visszautasításának a tényét és ebből következően az örökhagyónak a szerződés megszüntetésére irányuló egyoldalú elhatározását a szerződéses örökös kifejezetten vagy ráutaló magatartásnak minősülő módon nem veszi tudomásul. A Ptk. 216. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni, az egységes bírói gyakorlat szerint azonban a "hallgatás" önmagában még nem beleegyezés, ezért az ráutaló magatartásnak csak akkor tekinthető, ha az összes körülményből az következik, hogy beleegyező akaratot fejez ki. A most részletezett feltételek hiányában tehát az öröklési szerződés kötelező alakítások nélkül történő megszűnése nem állapítható meg, ezért ilyen esetben a szerződést a Ptk. 591. §-ának (2) bekezdése szerint alkalmazandó Ptk. 589. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján csak a bíróság módosíthatja, illetve szüntetheti meg; LB P.törv. I. 20861/1965.; BH 1966. 4839.

²³⁹ VÉKÁS: i.m. 85.

²⁴⁰ Ptk. 6:212. § [Megszüntetés a felek megállapodásával] (1) A felek közös megegyezéssel a szerződést a jövőre nézve megszüntethetik vagy a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal felbonthatják. (2) A szerződés megszüntetése esetén a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak, és kötelesek egymással a megszűnés előtt már teljesített szolgáltatásokkal elszámolni. (3) A szerződés felbontása esetén a már teljesített szolgáltatások visszajárnak. Ha az eredeti állapot természetben nem állítható helyre, a szerződés felbontásának nincs helye; VÉKÁS: i.m. 85.; VÉKÁS (online): i.m. 1515.

²⁴¹ Kúria Pfv. 20132/2012/6.

²⁴² BH 2002. 508.: Ha az öröklési szerződés célja életjáradék szerződéssé való átalakítással sem érhető el, a szerződést meg kell szüntetni még az esetben is, ha az eltartó a szerződéses kötelezettségeit megfelelően teljesítette és a teljesítést az eltartásra jogosult egyoldalú magatartása hiúsította meg; az állandó gondozásra szoruló eltartott esetén az életjáradék fizetésével a szerződés célja nem érhető el; BH 2001. 420.: I. Az öröklési szerződés megszüntetésének van helye, ha a szerződési cél lehetetlenné vált; BH 1974.1.21 Öröklési (tartási) szerződés a természetbeni tartás lehetetlenné válása esetén csak akkor szüntethető meg, ha a szerződés célja életjáradéki szerződéssé való átváltoztatással sem valósítható meg; Kúria Pfv. 21568/2013/5.: Szerződésszegés nélkül is bekövetkezhettek olyan változások, amelyekre figyelemmel az öröklési szerződés nem tartható fenn. Ez a helyzet indokolja az öröklési szerződés megszüntetését, különösen, ha az eltartott életkora, egészségi állapota miatt a természetbeni tartás elengedhetetlenül szükséges és a szerződés életjáradék szerződéssé való alakítása nem lehetséges a kötelezett teljesítőképességének hiánya miatt.

²⁴³ BH 2002. 130.: Az életjáradéki jellegű öröklési szerződés megszüntetésére irányuló igény esetén e jelleghez képest kell vizsgálni, hogy a szerződés a célját képes-e betölteni.

funkciója.²⁴⁴ Ez a szerződő felek méltányos érdekeinek²⁴⁵ és igényeinek figyelembevételével,²⁴⁶ 'megfelelő kielégítéssel'²⁴⁷ (elszámolással) bonyolítandó le.²⁴⁸ Nem szünteti meg a bíróság az öröklési szerződést, ha

- bármelyik fél már szerződéskötéskor számolhatott a körülmények kedvezőtlen megváltozásával;²⁴⁹
- az életjáradéki jellegű öröklési szerződésnél a felek közötti viszony megromlik;²⁵⁰
- az örökhagyó egyoldalúan, indokolatlanul visszautasítja a szolgáltatásokat.²⁵¹

²⁴⁴ BH 2015. 158.; BDT 2011. 2579.; BH 2010. 16.; BH 2008. 242.; BH 2002. 287.; BH 1994. 366.; BH 1983. 281.; BH 1980. 18. BH 1978. 119.; BH 1978. 23.; BH 1977. 61.; BH 1977. 24.; BH 1976. 213.; BH 1973. 7016.; BH 1965. 4284.; BH 1964. 3824.; BH 1962. 3314.; BH 1963. 3460.; BH 1960. 2707.; VÉKÁS: i.m. 86.; JÓJÁRT (2021) i.m. 2222.; OROSZ (2014) i.m. 2187.; OROSZ (online) i.m. 1356.; KÖRÖS i.m. 392.; JÓJÁRT (2017/3) i.m. 20.; TÓKEY: i.m. 2405.

²⁴⁵ BH 2011. 389.: A tartási (életjáradéki) szerződés megszüntetése körében a megfelelő kielégítés nem azonos a nyújtott szolgáltatások tételesen kimunkált összegének elszámolásával, a felek megfelelő kielégítésére alkalmas összeg meghatározása nem járhat egyik fél méltányos érdekeinek sérelmével sem.

²⁴⁶ VÉKÁS: i.m. 86.; JÓJÁRT (2017/3) i.m. 20.; TÓKEY: i.m. 2406.; VÉKÁS (online): i.m. 1515.; Teljeskörűségre törekvés, egyik felet se érje érdemtelen hátrány, vagy indokolatlan előny: BH 1983. 359.; BH 1985. 23.; Kúria Pfv. I. 20.042/2013/4.; LB P.törv. II. 20947/1982.

²⁴⁷ Kúria Pfv. 20132/2012/6.: Öröklési szerződés megszüntetése esetén a bíróság a megfelelő kielégítés összegét a felek által nyújtott szolgáltatások jellege és nagyságrendje, a szerződés időtartama, a megszűnésre vezető okok, a felek személyi és egyéb körülményei, valamint méltányos érdekei figyelembevételével mérlegeléssel határozza meg; LB. P.törv. II. 20947/1982.: Öröklési szerződés megszüntetése esetén a szerződő felek személyi, kereseti és vagyoni viszonyainak, az eltartott egészségi állapotának ismeretében állapítható csak meg a megfelelő kielégítésnek az az összege, amely mellett egyik fél sem jut indokolatlan előnyhöz, és nem szenved érdemtelenül hátrányt sem; BH 1969. 6205. I. Öröklési szerződés megszüntetése esetén is a felek megfelelő kielégítéséről kell gondoskodni. II. A felek megfelelő kielégítésének általában egyidejűleg és kölcsönösen kell megtörténnie. III. A megfelelő kielégítés keretében a teljesítés módjának és időpontjának meghatározásánál minden esetben figyelembe kell venni az öröklési (tartási) szerződések sajátos jellegét; BH 1969. 6057.: Az öröklési szerződést - miként a tartási (életjáradéki) szerződést - a bíróság a felek megfelelő kielégítésével szünteti meg: a megfelelő kielégítés nem azonos az eredeti állapot helyreállításával; BH 1963. 3770.

²⁴⁸ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; VÉKÁS (online): i.m. 1515.; Kúria Pfv. 21681/2012/10.; BH 2000. 303.; BH 2001. 528.; BH 1988. 185.; BH 1983. 359.: Öröklési szerződés megszüntetése esetén a szerződő felek személyi, kereseti és vagyoni viszonyainak, az eltartott egészségi állapotának ismeretében állapítható csak meg a megfelelő kielégítésnek az az összege, amely mellett egyik fél sem jut indokolatlan előnyhöz, és nem szenved érdemtelenül hátrányt sem; Tartási, életjáradéki szerződések megszüntetésének bírói gyakorlatából lásd a továbbiakban; Szolgáltatás és ellenszolgáltatás értékének, arányosságának, valamint az infláció tekintetbevétele: BH 2009. 165., BH 1999. 22., BH 1996. 260., BH 1996. 204.; a felek személyes és egyéb körülményeinek méltánylása: BH 1994. 598., BH 1983. 359., BH 1983. 281., BH 1973. 123., BH 1968. 5803., BH 1965. 4324.; az ellenszolgáltatást jelentő ingatlan értékelkedésének figyelembevétele: BH 2008. 262.; együttműködési kötelezettségüknek eleget tettek-e a felek: BH 2000. 48.; nem a felek szerződésszegése folytán: BDT 2011. 2579., BH 2008. 242.; 4/2008. PJE; BH 1966. 5052.: A tartási szerződés megszüntetésénél a megfelelő kielégítés fogalma nem azonos az eredeti állapot helyreállításával; BH 2013. 125.: A tartási szerződés alapján az eltartót terhelő szolgáltatás értéke – a két jogintézmény közötti dogmatikai különbségek miatt – a kártérítés fogalomrendszerében nem írható körül; Civilisztikai Kollégiumvezetők 2014. május 21-23-ai Országos Tanácskozásának 24. állásfoglalása szerint a tartási szerződés megszüntetése iránti perben a megfelelő kielégítés megállapítása bírói mérlegelés tárgya. In: BOÓC Ádám: Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban, rövid kitekintéssel a COVID-19 vírusfertőzés lehetséges hatásaira, *Közjegyzők Közlönye*, 2022/3. 28. JÓJÁRT (2021) i.m. 2222.; OROSZ (2014) i.m. 2188.; OROSZ (online) i.m. 1357.; KÖRÖS i.m. 393-394.; FUGLINSZKY i.m. 814-816.; JÓJÁRT (2017/3) i.m. 20.

²⁴⁹ BH 2005. 284.

²⁵⁰ BH 1996. 534.

²⁵¹ TÓKEY: i.m. 2405-2406.; BH 2002. 14.; BH 1996. 534.; BH 1995. 212.; BH 1984. 402.; BH 1980. 218.; BH 1974. 21.: Alapos indok nélkül, csupán múló hangulatváltozás vagy idegen személy ígéretésének hatása folytán a szolgáltatás egyoldalú visszautasítása általában nem szolgálja a tartásra jogosult érdekeit öröklési szerződésnél; Kúria Pfv. 21334/2020/4.: Nincs helye az öröklési szerződés megszüntetésének, ha a szerződésben meghatározott, természetbeni tartás nem a szerződéses örökösöknek felróható okból vált lehetetlenné, hanem azért, mert az örökhagyó a teljesítésük szándékát visszautasította, és ezzel a kapcsolatot egyoldalúan megszakította; Kúria Pfv.

Amennyiben az örökhagyó és a szerződő fél között megszüntetési per van folyamatban,²⁵² ami alatt az örökhagyó elhalálozik, akkor jogutódja (általában törvényes örököse)²⁵³ lép a helyére a perben.²⁵⁴

A bíróság általi öröklési szerződés megszüntetése jogkövetkezménye az, hogy a szerződéses örökös nem örökölhét az örökhagyó után öröklési szerződés jogcímén.²⁵⁵ A bírói gyakorlat alapján nincs akadálya annak, hogy az örökhagyó az öröklési szerződés megszüntetése iránti per megindítására tekintettel végrendelkezzék,²⁵⁶ vagy akár újabb öröklési szerződést kössön.²⁵⁷

A tartási és az életjáradéki szerződések megszűnése, megszüntetése esetén a kontraktusokat biztosító mellékkötelezettségeket is meg kell szüntetni, gondoskodva azok ingatlannyilvántartásból való törléséről.²⁵⁸

*

Az öröklési szerződés dinamikájának gazdag joggyakorlata egyrészt lakmuspapírja ezen kontraktus lényeges szerepének, másrészt a vele kapcsolatos jogi problémák feltárásának és megoldásának is. Jelen tanulmány az öröklési szerződés létszakszakaihoz igazodva elemezte a jogszabályi, szakirodalmi és ítélkezési vonatkozásokat, és ahol szükséges volt, állást is foglalva a vélemények, megközelítések ütköztetése során. Megállapítható, hogy Magyarországon az egyre inkább az önálló életvitelt és a személyes szükségleteket előtérbe helyező alimentációs igények megfelelőbb kielégítést nyernek az összetett szolgáltatásokat (gondozást, orvosi ellátást, szabadidős programokat etc.) vállaló, erre szakosodott szervezetek révén, a közeli hozzátartozók közötti tartási szolgáltatásoknak pedig inkább az öröklési szerződés nyújt kontraktuális keretet, szemben a tartási, életjáradéki és gondozási megállapodásokkal.

Az öröklési szerződés életünkben betöltött fontos szerepét uniós szinten is elismerik: az öröklési ügyekre vonatkozó 650/2012/EU rendelet kiemeli, avégett, hogy a polgárok teljes jogbiztonságban élvezhessék a belső piac nyújtotta előnyöket, lehetővé kell tenni számukra, hogy előzetesen megismerjék az öröklésükre alkalmazandó jogot²⁵⁹ és megszervezzék

21131/2013/9.: Az öröklési szerződés megszüntetését általában nem lehet kikényszeríteni oly módon, hogy a jogosult a szerződésszerű szolgáltatások elfogadását egyoldalúan megtagadja.

²⁵² BH 2002. 438.: Az öröklési szerződés bíróság által történő megszüntetésére csak a tartásra jogosult örökhagyó életében vagy az általa személyesen megindított perben a halála után hozott ítélettel kerülhet sor, hiszen a szerződés bíróság által történő megszüntetése fogalmilag feltételezi annak fennállását; BH 2002. 58.

²⁵³ BH 2001. 66.: Az öröklési szerződés megszüntetése előtt tett végrendeletben nevezett örökös jogosult az örökhagyó által az öröklési szerződés megszüntetése iránt indított, és az örökhagyó halála folytán félbeszakadt eljárás folytatására; BH 1989. 13.

²⁵⁴ VÉKÁS: i.m. 86.; Kúria Pfv. 21334/2020/6.: Tartási, életjáradéki szerződésből eredő igény érvényesítése esetén az eltartott halálával a peresített jogi követelések nem veszítik jogalapjukat, e követelések tekintetében - a perben érvényesített keretben - jogutódlásnak van helye. A szerződés jogosultja által peresített megszüntetés iránti igény esetében a jogelőd halála nem menti fel a bíróságot az alól a kötelezettsége alól, hogy az eltartók magatartását vizsgálja, és ha (a tartásra jogosult életében) a szerződés megszüntetésének lett volna helye, annak jogkövetkezményeit alkalmazza; BH 2008. 242.; BH 1999. 310.; BH 1999. 116.; BH 1982. 47.

²⁵⁵ ANKA: i.m. 611.

²⁵⁶ BH 1994. 80.

²⁵⁷ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár

²⁵⁸ KÖRÖS – OROSZ: i.m. online kommentár; Kúria Pfv. 21375/2017/5.: Öröklési szerződésnek a felek általi, írásbeli alak mellőzésével történő megszüntetése akkor állapítható meg, ha a felek egymással elszámolnak, vagyis a szerződéses örökös a megszüntetés előtt már nyújtott szolgáltatás ellenértékét megkapja, ha pedig a szerződéssel lekötött ingatlanra elidegenítési és terhelési tilalmat jegyeztek be az ingatlan-nyilvántartásba, a megszüntetésnek megfelelő tényleges állapot létrejöttéhez ennek törlése is szükséges; LB Pfv. I. 20.474/2011/4.; BH 2008. 313.; BH 2001. 528.

²⁵⁹ (37)

öröklésüket azáltal, hogy megválasztják a saját hagyatékukra alkalmazandó jogot.²⁶⁰ Az öröklési szerződés a 650/2012/EU rendelet szerint a végintézkedés egyik típusa, amelynek megengedettsége és elfogadása tagállamonként változó az Európai Unióban, ezért az öröklési jogoknak a tagállamokban elfogadott öröklési szerződés eredményeként történő megszerzését megkönnyítendő, e rendelet meghatározza, mely jog szabályozza az öröklési szerződések megengedtségét, tartalmi érvényességét és a felekre nézve kötelező erejét, ideértve a szerződések felbontásának feltételeit is²⁶¹ (azaz alapvetően a szerződési dinamika és nem a statika felől tartalmaz előírásokat az európai uniós jogszabály).

Felhasznált irodalom:

ANKA Tibor (2014): *Az öröklési szerződés*. In: OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, IV. kötet. Budapest: Opten Informatikai Kft., 588–611.

ANKA Tibor (2022): Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban. *Közjegyzők Közlönye*, 26(3), 24.

BARZÓ Tímea – JUHÁSZ Ágnes – PUSZTAHELYI Réka – SÁPI Edit (2016): *Öröklési jog*. Miskolc: Novotni Alapítvány.

EÖRSI Gyula – KEMENES Béla – SÁRÁNDI Imre – VILÁGHY Miklós (1991): *Kötelmi jog. Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. Budapest: Tankönyvkiadó.

FABÓ Tibor (2020): Az öröklési jog alapvetése. In: BENKE József (szerk.): *A magyar magánjog alapvetése*. Pécs: PTE ÁJK.

FUGLINSZKY Ádám (2018): A tartási és életjáradéki szerződés. In: FUGLINSZKY Ádám – TÓKEY Balázs: *Szerződési jog – Különös rész*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.

GELLÉRT György (szerk.) (1998): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Budapest:

JÓJÁRT Eszter (2007): Javaslat a tartási és életjáradéki szerződés jogi szabályozásának változtatására. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 9(3), 19–23.

JÓJÁRT Eszter (2017): Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? I–II. rész. *Családi Jog*, 15(2–3), 18–31.

JÓJÁRT Eszter (2021): A tartási és életjáradéki szerződés. In: CSEHI Zoltán (főszerk.): *A Polgári Törvénykönyv kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.

JUHÁSZ Ágnes (2018): A tartási jogviszonyok módosítása. *Jog – Állam – Politika*, 10(4), 31–36.

KÖRÖS András (2013): A tartási és életjáradéki szerződés. In: PETRIK Ferenc (főszerk.): *Polgári jog – Kötelmi jog*. Budapest: HVG-ORAC.

KÖRÖS András – OROSZ Árpád (2023): Az öröklési szerződés. In: WELLMANN György (főszerk.): *Polgári jog I–IV. – Kommentár a gyakorlat számára*. Orac, online jogtár.

KOVÁCS Bálint (2008): Az alimentációs szerződések. In: NOCHTA Tibor – KOVÁCS Bálint – NEMESSÁNYI Zoltán: *Magyar polgári jog – Kötelmi jog, különös rész*. Budapest–Pécs: Dialóg Campus.

LESZKOVEN László (2016): A kötelesrész kielégítése és a szerencseszerződések. *Polgári Jog*, 1(3), 1–12.

²⁶⁰ (38)

²⁶¹ (49)

OROSZ Árpád (2014): Még egyszer a tanú aláírásáról az öröklési szerződések körében. *Közjegyzők Közlönye*, 61(3), 35–40.

OROSZ Árpád (2015): Tartási, öröklési szerződés kontra kötelesrész. *Közjegyzők Közlönye*, 62(2), 63–70.

PAPP Tekla (2023): Variációk alimentációs kötelmekre. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 11(1), 118–119.

SZALMA József (2016): A kötelesrész és az öröklési szerződések az európai és a magyar jogban. *Jogtudományi Közöny*, LXXI (7–8), 379.

TŐKEY Balázs (2021): Az öröklési szerződés. In: CSEHI Zoltán (főszerk.): *Ptk. kommentár*. Budapest: Magyar Közöny.

VÉKÁS Lajos (2019): *Öröklési jog*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.

WEISS Emília (1997): Az öröklési szerződés – az öröklési jog és a szerződési jog határán. *Közjegyzők Közlönye*, LXIV(4), 2–6.

WEISS Emília – Vékás Lajos (2014): Az öröklési szerződés. In: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, II. kötet. Budapest: Wolters Kluwer.

Impresszum

Kiadó: Nemzeti Köszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar
Civilisztikai Tanszék

A kiadásért felel: Dr. Deli Gergely rektor

Cím: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Postacím: 1441 Budapest, Pf. 60.

E-mail: asztalos.zsofia.agnes@uni-nke.hu

Weboldal: <https://antk.uni-nke.hu/tanszekek/civilisztikai-tanszek/opuscula-civilia/az-opuscula-civilia>

ISSN: 2560-2039 (online)

A szerkesztőbizottság elnöke: Vékás Lajos akadémikus

A szerkesztőbizottság tagjai: Auer Ádám egyetemi docens, Fézer Tamás egyetemi tanár,
Fuglinszky Ádám egyetemi tanár, Leszkoven László egyetemi docens, Papp Tekla egyetemi tanár
Szerkesztőbizottság titkára: Muzsalyi Róbert, egyetemi adjunktus